Ի. ՏԱՐԻ 2063 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՏԻՒ 4383—Հ. Տ. 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890—ՀԻՃՐ. 29 ԲԻՊԻԼ ԱԽԸՐ 1308 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՐՏԵՐ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալատիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی ادارەسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Յարկեան դահեկանագրութիւն	160
» » Գաւառաց »	80
» »	40
» »	200
» »	100
Օտար երկիրներու »	56
» »	28

Դուրս գրկուած լր. յանձնեան վրայ 6
Յանձնարարութեանց գրկուաս նամակ կամ գրութիւն ետ չարձրի

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ՎԱՆՕՐԱՅՔ

ԳՈՒԼԷԻ Ս. ԳԷՈՐԳ, ԴԱՏԷՄԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ, ՍՈՐՍՈՒՐԻ Ս. ԳԷՈՐԳ, ԶԱՐԴԱՐԻԵՒԻ ԱՌԴԼՄԷՍԻՀ

ՔԱՐԲԵՐԴ, 15 Նոյմ.

Համառօտ ակնարկ մը նետելով գաւառիս սոյն քառեակ նուիրական սրբավայրից վրայ, արժան համարեցի նոցին արդի կացութեանց վրայօք գաղափար մը հաղորդել, ընթերցողաց որք ամեն զգայուն անհատից կարեկցութեանց արժանի են։

Գուլէէ Ս. Գէորգ. — Սոյն մենաստանը քաղաքէն գրեթէ երկու ժամ հեռի դէպ յարեւմուտս լեռնանման բարձրութեան մը վրայ հաստատուած է համանուն գիւղին անմիջապէս մօտիկ։ Ունի չքեղ տեսարան, պաղպաղ ջրեր, պարտէզներ, այգիներ և բաւական բերրի կալուածներ, որք կարող են տարին առնուազն 50-60 ոսկի զուտ հասոյթ արտադրել։ Ունի նաև գեղեցիկ մատուռ մը կառուցեալ յԱռաքելէն Թադէէ։ Կը հաստատեն ակնատես պատմիչք թէ վերջին քառորդ դարու մէջ գտնուած է անդր շիշ մը Միւռոն կնքեալ Ս. Շնորհալւոյն և Հեթմոյ կնքովք։

Սորին արդի ինքնակոչ (1) վանահայրն է Տ. Կարապետ անուն քահանայն, որոյ անկախ կամացը կը սեփականին վանական ամեն ինչք։ Եւ թէ ինչպէ՞ս կը գործէ, որպիսի՞ եղանակաւ կը մատակարարէ նոյնչափ հասոյթ.—առ այս բաւական են իւր քմծին բացարձակ կամքը։

Դարեմ Ս. Աստուածածին.—Սա եւս մերձ համանուն գիւղին կառուցեալ է ստորոտով լերամբ միով փոքրկաւ։ Ունի ընդարձակ արգաւանդ կալուածներ, զայգիս եւ պարտէզս շրջապատեալ գիրեւ։ Կալուածներէն կ'ստացուի առնուազն 150-160 ոսկի զուտ հասոյթ։

Սա իսպառ գրկուած է մասնաւոր վանահօր մը խնամքներէ։ Փոքրիկ տեսնուած է թէ որոնք որ սոյն փափուկ պաշտօնին կոչուած են, ընդ միշտ հետամուտ եղած են իրենց պաշտօնի վերաբերեալ պարտականութիւնք չարաչար գործածել, կամ լաւ եւս է ըսել, կեղեքելու աշխատած են առանց արդիւնաւոր լինելու։ Թերեւս այս առթիւ նախամեծար համարուած է այժմ միայն Սարգիս անուն ծառայի մը կամաց ներքեւ թողուլ վանից բոլոր տնտեսական հոգք և խնամք։

Սուրբ Գէորգ.—Սա դարաւոր հընութիւն մը չհամարուիր։ Վաւերական աղբիւրներէ ստացած տեղեկութեանցս համեմատ, Արժ. Տ. Պետրոս Մ. վրդպ. Բագրատունիի Հօր նախնիք հեռաւոր երկրէ գալով սորա մօտ բնակութիւն կը հաստատեն, որ յայնժամ աննշան մատուռ մը լինելով ո՛չ ոք ուշադրութիւն կը դարձուներ առ այն, և այս առթիւ ստէպ թափառաշրջիկ գնչուներ կ'ապաստանին նորին անշուք առաստաղի ներքեւ։

Ապա նոյն բարեհամբաւ գերդաստանին նահապետը՝ Յարութիւն եպիսկոպոս՝ հետամուտ լինելով սորին գոյութեանը վրայօք որոշ գաղափար մ'ստանալու, մօտակայ գիւղէն հնագոյն յիշատակարան մը ձեռք կ'անցուցանէ։ որմէ կը տեղեկանայ թէ ի հնումն դարձեալ եղած է անդ մենաստան մը։ Ուստի իւր գովելի ջանիւք և արթուն հեռատեսութեամբ կը յաջողի չէնքն ընդարձակել եւ նորա յարակից արգաւանդ հողերէն մեծ մաս մը իւրացնել վանից, որ այսօր կարող է տարեկան 130-150 ոսկի արդիւնք արտադրել։

Սորին կացութիւնն եւս ոչ նուազ արգահատելի է։ Գոմը, յարդանոցն և այլ և այլ մասերը բոլորովին քայքայած են։ Եթէ ունի 2-3 չէն խցիկներ, անոնց մէջ ալ հազիւ մարդ կարող է աներկիւղ պատսպարուիլ ի ստիպել հարկին։

Այժմեան փոխ-վանահայրը կը համարուի Արժ. Տ. Պետրոս վրդ. Բագրատունի Հօր շառաւիղներէն Տ. Ստեփան ուշիմ և եկեղեցասէր քահանայն, որ Բագրատունի Հօր և կամ այլոց որոշմամբ նոր կոչուած է սոյն պաշտօնին։ Կը սիրենք յուսալ թէ իւր ծանուցեալ արդարասէր բնաւորութեամբ պիտի ջանայ հետեւիլ իւր լուսամիտ նախնեաց ազնիւ օրինակին, փոխակերպելով վանից տխուր կացութիւնն օր քան զօր ի լաւ անդր։

Զուարթնոց Աբգարեան.—Քաղաքէն վեց ժամ հեռի Մաստար վիթխարի լերան ճիւղ արեւմտեան զառիվայրին վրայ սակաւ խորափոս տեղւոյ մը մէջ կը հանդչի, ծածկելով իւր դէմքն ամեն հեռաւոր անցորդաց։

Սորին հիմնարկութեան վրայօք իւր անտիպ մատեանին մէջ կը պատմուի թէ 4-5 հօտարածք ընկերական սիրով ընդ միշտ նոյն վայրն ոչխար արածելու կ'երթան, որոցմէ չորսը քրիստոնեայ կը լինին, իսկ միւսն Հրէի չորեքտասանամեայ Ասէր անուն պատանի մը։ Առաջինք կ'սկրսին չախորժիլ այս վերջնոյն ընկերութենէն և ընդ միշտ կը խոչտանգեն բանիւք առարկելով թէ յայնժամ մեր անկեղծ սիրոյն պիտի արժանանաս երբ հետեւիս մեր ուղղափառ կրօնին։ Պատանւոյն ծանր կը թուի մերժելով իւր սիրասուն ընկերաց առաջարկութիւնը բաժնուիլ անոնցմէ. ուստի առ ժամայն անդ գտնուած աղբերակին մէջ կը մկրտուի նոցին ձեռամբ։ Յետ երից աւուրց երբ հօտը տուն կը վերադարձնէ և շարժմանց ձեւերէն կը ծանուցանէ քրիստոնէութեան յարիւը, հայրը. լի ցասմամբ, սուր ի ձեռին կը հալածէ զորդին իւր։ Ասէր կ'ամապարէ խոյս տալ դէպ ի նախկին արօտեղէն ուր կարող լինի գտանել զընկերակիցս իւր եւ ապաստանիլ անոնց պաշտպանութեան։ Սակայն հայրն ետեւէն ժամանելով կ'ըսպանէ զԱսէր։

Յետ չորից աւուրց ուղտապան մը ի միւմ գիշերի մերձ յայդմ տեղւոջ բացօդեայ կ'իջեւանի։ Ուղտերէն մի քանին իւրենց կեդրոնէն բաժնուելով կ'անյայտանան։ Ուղտապանն ի խնդիր կենդանեաց կը թափառի այսր անդր և վերջապէս կը գտնէ զայնս պարտասեալ դիակի մը չուրջ և նորա վերեւ լուսեղէն սիւն մը կեդրոնացած։ Հակառակ իւր բազմադիմի աշխատանաց, անկարելի կը լինի կենդանիներն հեռացնել նոյն տեղէն։ Ուստի զայս գերբնական հրաշալիք մը համարելով կ'որոշէ կանգնել այդր մի ուխտատեղի։

Այժմ հետաքրքիր այցելուն երբ քայլերը կ'առաջնորդէ դէպ ի սոյն մենաստանն, աննշան ելեւէջներէ վերջ իսկոյն իւր առջեւ կը տարածի նորին քայքայեալ և կիսակործան մասերը, պսակեալ ազգի ազգի կանաչազարդ թփովք և ծառատնկովք։ Իւրաքանչիւր քայլափոխիդ յամենուստ լսելի կը լինի թռչնոց ճռուողիւնը, զովարար աղբերակաց ջինջ կարկաչն, որք մանուածապատ կը սողսկին ծիծաղադէմ մարգաց և թփոց արմատիկներէն և ապա միանալով ընդ իրեարս կը շտապին հեռանալ։ Միւս կողմէն կ'սկսի բարձրանալ հրապոյ լերան փառապանծ կատարն՝ որ վերայ գեղազարդեալ կը տեսնես գունակ գունակ հոտաւէտ ծաղկունս։

Զքեզ պատող սոյն ոգեպարար տեսարանքներէն յափշտակեալ՝ կը ջանաս զուարթուն երեւիլ, իսկ երբ ակնարկ մը կը նետես կիսաքանդ չէնքերուն վրայ, մտագրաւ երեւակայութիւնդ պահ մը կը չփոթի և ինքզինքդ փոխադրուած կ'զգաս յորձանուտ ծովի մը փրփրադէզ կոհակաց միջև։

Ստոյգ է թէ սակէ առաջ ունէր ծերունի վանահայր մը որ ըստ կարելւոյն կը ջանար փայլ մը տալ շինութեանց, բայց աւա՛ղ, չկրցաւ նպատակին հասնիլ և թողլով այս աշխարհը փութացաւ ի յաւիտենականութիւն։

Արդ, ի՞նչ շահ ունին ժողովրդեան 400 ոսկիի մօտ տարեկան գումար մը արտադրող սոյն հաստատութիւնք մինչեւ դժոխային զանազան արկածներու մատնուած են։ Որն աւերակ, որն սաստ անոր քմաց և հաճոյից խաղալիք եղած։ Արդեօք սոյն տխուր կացութեանց տեղի ունեցող պատճառք եկեղեցական դասակարգի՞ն վերագրել արժան է, թէ ժողովրդական։ Զարդիս ժողովուրդն ո՛չ թէ աւերելու այլ և նոցին ստացուածոց հպելու անգամ սարսափ կ'զգայ, և ընդ միշտ հետամուտ է փայլուն գրից վերածել։ Ընդհակառակն, եթէ երբէք չեղ ընթացից մէջ կը տեսնեմք գնոսին, հետեւեալ կարեւոր պատճառներն են։

Զանազան անգամներ սոյն խնդրովք դիմեց ի Պատրիարքարան, ձայն բարձրացնելով աղաղակեց, հանդերձ ապացոյցներով բացատրեց սոցին չարժառիթները, բայց ո՛չ ոք լսել կամեցաւ։ Հետեւաբար, նկատելով որ անզօր է իւր ձայնը լսելի ընել տալու և վանական գործերը դարձեալ ըստ առաջնոյն շահախնդիր անձանց ոմանց հաճոյից կը հպատակին, սկսաւ գայթակղիլ և մէկ անկիւն առանձնացած պաղ արեամբ հանդիստս լինել։ Ինչո՞ւ չլինէին արդարասէր տեսուչներ, որ այսօր կարելի լինէր գէթ միոյն մէջ նախակրթարան մը խնամել, ուր ուսանէին աղքատ դասակարգի սերունդք, կարելի լինէր պատսպարել մատաղ որբեր, սրբակեացներ և անկարողներ։ Ո՛չ ապաքէն սոյն հաստատութիւններն հիմնող երանելի նախնիքնիս այսպիսի բարի նպատակներու համար հիմնած են և չէ թէ սորա գոյքացը խաղալիք լինելու։

Աւելորդ է ըսել որ, եթէ Պատրիարքարանը մի անգամ ուշ դարձուներ սոյն նուիրական վայրաց վրայ, երթալով առաւել պիտի նսեմանան։

«ՎԵՐԵԼՔ ԾԱՐԱՐԱՏ». — Հետաքրքրաշարժ ճամբորդութիւն Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովոյ արեւելասէր անդամ և պերճախօս ատենաբան մեծայարգ Պ. Ճէյմս Պրայսի ի Կաւկասիա և ի Հայաբնակ գաւառս, առաջին անգամ Մասեաց գագաթն ելնելն, և այցելութիւնն յէջմիածին։—Հեղինակ՝ Պ. ՃԷՅՄՍ ՊՐԱՅՍ, Թարգմանիչ՝ Գ. Ց. Բարազեան։ Գին 4 դրուշ։ Պաղտատլեան ընտիր տպագրութիւն։

Կեդրոնատեղի՝ Զարդարեան Գրատուն։

Ի. ՊՈԼԻՍ, 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱԳՆԱՊՆ ԾԱՆԴԻՍ

Անգլիական խորհրդարանին աշնային կարճատեւ նստաշրջանն, որ գործնական կարեւորութիւն ունեցող մի քանի օրինագծերու քուէարկութեամբ պարապեցաւ, ակնկալուած կարեւորութիւնը չունեցաւ բնաւին, որովհետեւ Փառնէլի խնդիրն օրուան ամեն խնդիրներ մոռացութեան տուած էր։ Այս խնդիր անակնկալ ելք մ'ունեցաւ։ Պ. Փառնէլ իւր կուսակցութեան մեծամասնութեան կամաց չհըպատակեցաւ։ Փառամոլութիւն և յանձնապաստանութիւն, իւրանտացի ժողովրդեան միամիտ մասին կոյր համակրութեան հետ միացեալ, մղեցին զինք անել դիրքի մը մէջ մնալու, և ինքնամեծարութիւնը բաժնուելով, ինք իւրանտական կուսակցութեան փոքրամասնութեան պետ մնաց։

Քանի օրերէ ի վեր Երեսփ. ժողովոյ իւրանտական կուսակցութիւնը ՃՇՄԱՆԵՐ կ'ընէր, որոց նոյն ինքն ամբաստանեալն Պ. Փառնէլ կը նախագահէր, իբրեւ պետ այս կուսակցութեան։ Պ. Փառնէլ իւր անձին խնդիրը խնամով սքօղելով, այնպիսի ուղղութիւն մը կուտար վիճաբանութեանց որ հանձնարարութիւն անկարելի կը լինէր։ Պ. Փառնէլ և իւր անձնական հակառակորդք կը յուսային ժամանակ շահելով մոռցնել տալ խնդրոյն անձնական պժգալի կողմը։ Վերջապէս, իւրանտացի պատուիրակաց Պ. Կլատսթոնի հետ տեսակցութենէն ետքն, անցեալ շաբաթ աւուր ԴՐԴՆԷՆ մէջ, Պ. Սէքսմէն, Պ. Փառնէլի ամենէն կորովի տեղակալներէն մին, յայտարարեց։ «Ես և բարեկամներս կը տեսնենք թէ այս վիճաբանութիւնք անհանդուրժելի կերպիւ կ'երկարաձգուին։ Եթէ այսօր քուէարկութեամբ մը վերջ չտրուի, ուրիշ միջոցի պիտի դիմենք։ Եթէ փոքրամասնութիւն լինինք, յօժարակամ կ'ենթակայինք, բայց մեծամասնութիւն կազմելիս մասնաւոր իշխանութիւն և պատասխանատուութիւն մը կը դնէ մեր վրայ»։

Իւրանտացի պատուիրակներ անգլիացի կուսակցապետաց հետ փոխանակեալ թուղթերը կարդալէն ետեւ, Պ. Կլատսթոնի հետ իրենց բանակցութիւնները պատմեցին սապէս։

Պ. Կլատսթոն ըսաւ իւրանտացի պատուիրակներուն թէ իրենց երկրին վերաբերեալ խնդիրներու վրայ բանակցելու պատրաստ է միշտ, բայց այս պահուս արդելք մը կայ այս տեսակ բանակցութեանց։

Պ. Սէքսմէն կը հարցունէ թէ այդ արդելք կրնա՞ վերնալ և ի՞նչ եղանակաւ։

Պ. Կլատսթոն կը պատասխանէ թէ իրեն չի վերաբերիր այնպիսի թելադրութիւն մ'ընել, որ իւրանտական կուսակցութեան անկախութեան դէմ հարուած մը կրնայ մեկնուիլ։

Պ. Ռէտմընտ կը հարցունէ որ եթէ այն արդելք վերնայ՝ բանակցութիւնը կրնա՞ վերսկսուիլ։ Պ. Կլատսթոն կը պատասխանէ թէ յայնժամ ինք ճիշդ այնպէս պիտի գործէ իբր թէ այն արդելք բնաւ տեղի ունեցած չլինէր։

Կը յարէ ազատական կուսակցապետը թէ Իւրանտայի ոստիկանութեան վարչութեան խնդրոյն վրայ չատ գիւրաւ կրնայ իրմէ խնդրուած բացատրութիւնը տալ։

Յետ լսելու պատուիրակաց տեղեկագրութիւնը, Կ. Ապրահամ և Պ. Օ'Բոնոր միանգամայն ոտք կ'ելնեն։ Պ. Փառնէլ խօսք կուտայ Պ. Օ'Բոնորի։ Ժիսոր։ Ազգակցի բանակռիւ։ Պ. Մաք Քարթի ոտք կ'ելնէ և Պ. Ապրահամի կողմէ յանձնեալ առաջարկ մը կը կարդայ։ Պ. Փառնէլ թուղթը կը կորզէ Պ. Մաք Քարթիի ձեռքէն։

Բարեկարգութիւն վերահաստատելէ ետքը, Պ. Օ'Բոնոր առաջարկ մը կը կարդայ, յայտարարող թէ իւրանտացի երեսփոխանք պատրաստ են համակերպիլ իրենց ընտրողաց գաղափարին, որք վշտացեալ են այնու զի իւրանտացի ժողովրդեան պետը նուաստացնել փորձուած է։

Ազմուկը կը վերսկսի սաստկագոյնս։ Ի վերջոյ, Պ. Ապրահամ առաջարկ մը կը կարդայ՝ յայտարարող թէ Պ. Փառնէլ դադրած է իւրանտացի կուսակցութեան պետ լինելէ։

Պ. Փառնէլ կը մերժէ քուէի դնել այս առաջարկ։

Ուրիշ Օ'Բոնոր մը կը բողոքէ վիճաբանութեան երկարաձգման դէմ։ Մեծամասնութիւն կազմող 45 երեսփոխանք կը մեկնին սրահէն։

Փոքրամասնութիւնը կը շարունակէ խորհրդակցութիւնները։ Նոյան գնդապետին մէկ հակիրճ բանախօսութենէն ետքն, որով Պ. Փառնէլի արժանիքը կը գովաբանէր, նոյն ինքն Պ. Փառնէլ խօսք առնելով կ'ըսէ։ «Իրենց կուսակցութենէն դասալիք եղած այս մարդիկ կը վախնան Իւրանտայի հանրային կարծիքէն։ Գերագոյն վճիռը տալ Իւրանտայի ժողովրդեան կը պատկանի։ Մեք թէեւ փոքրամասնութիւն, բայց յայտնական կուսակցութիւն ենք։ Հերձուածողք այն անարգ մարդոց կացութեան մէջ կը գտնուին որք իրենց կուսակցութեան և իւր պետին հաւատարիմ մնալու հրապարակային խոստում տալէն ետեւ, իրենց երդումը կը դրժեն»։ Ջերմ ծափահարութիւնք։

Մեծամասնութիւնն զՊ. Ճոսթին Մաք Քարթի նախագահ ընտրելէն ետեւ, որոշում մը քուէարկեց յայտարարող թէ պիտի չընդունի ինքնորիշնութեան ո՛և է ծրագիր որուն հաւանած չլինի Իւրանտացի ժողովուրդը։

Պ. Փառնէլի մտադրութիւնն է այժմ Իւրանտայի մէջ դաւառէ ի դաւառ շրջիլ, ժողովուրդը բարկացնել հերձուածող մեծամասնութեան դէմ, և ամեն միջոցներ ի գործ դնել իւր առաջուան դիրքը ձեռք բերելու համար։ Նիւթական միջոց մ'ունի իւր ձեռաց մէջ, այն է՝ իւրանտական կուսակցութեան արկղն։ Իւր պաշտօնակցաց երկուքին ստորագրութիւնն անհրաժեշտ է կանոնաւոր հանդանակութեանց արդիւնքը գործածելու համար, բայց հնչուն դրամք բոլորովին Պ. Փառնէլի տրամադրութեան ներքեւ են, որ միտքը դրեր է այս դրամով օգնել այն կարօտեալ Իւրանտացւոց միայն որք իրեն և իւր կուսակցաց նպաստաւոր քուէ կուտան, ամեն օգնութիւն զլանալով հակառակորդ կողմին յարողներու։

Կծու ակնարկութիւնք պակաս չեղան այս գիշերներու մէջ։ Պ. Փառնէլ, խստիւ քննադատելէ յետոյ Պ. Կլատսթոնի «երկդիմի, կեղծաւոր, ներդամիտ քաղաքականութիւնն», հարցուց. «ո՞վ պիտի լինի ուրեմն Իւրանտայի տէրը։ Պ. Կլատսթո՞ն պիտի լինի»։ Հակափառնէլեան Պ. Հիլի ուղղակէս հարուածեց զՊ. Փառնէլ՝ պատասխանելով. «Ես ո՞վ պիտի լինի Իւրանտայի տիրուհին» (հմանուհին), ակնարկելով Պ. Փառնէլի տիրուհին։ Պ. Փառնէլ կրակ կարած ոտք ելաւ և պատաց Պ. Հիլիի երեսն ի վեր։ «Դուն անարգ մարդուն մէկն ես, քանի որ կը համարձակիս այդ ոճով խօսիլ կնոջ մը վրայ՝ Իւրանտացի պատուաւոր մարդոց դատարան մը մէջ»։

Պ. Մաք Քարթի, իւրանտացի երեսփոխանաց մեծամասնութեան նախագահն, այս կուսակցութեան ամենէն պատուաւոր մարդոց մին է, եւ անգլիացի հասարակութեան քով մեծ հարգում կը վայելէ ո՛չ միայն իբրեւ պարկեշտ մարդ, այլ մանաւանդ իբրեւ քաջ դրագէտ և հեղինակ։ Շատ յարգի է իւր Պատմութիւն Անգլիոյ ժթ Դարուն մէջ։

ԽՆԴԻՐ ՈՍԿԵԴՐԱՄԻ

Աւստրեան կառավարութիւնը ժամանակէ մ'ի վեր զբաղեալ է Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մէջ հնչուն դրամի չբրջաբերութիւնը վերահաստատելու խնդրով։ Երբեակ նիզակակցութեան երեք անդամներէն մին եւեթ դրամական յաջող կացութեան մէջ կը գտնուի։ Կը հակցուի թէ Գերմանիան է այս, որ 1870ի պատերազմաւ դրամական չահաւոր դիրք մը ստացաւ, ոսկեդրամն իւր չբջաբերութեան խարիսխ բռնելով, և արծաթ դրամն՝ իբրեւ մանրուք։ Կը հաչուուի թէ գերման կայսրութիւնն իւր երկու միլիառի արժողութեամբ 20 և 10 մարքնոց դրամներ ունի, որ բնակիչ գլուխ 38—40 ֆրանքի հնչուն դրամ կը նշանակէ։ Իսկ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ թղթադրամ կը տիրէ։

Իտալիա եւս, թղթադրամի տիրապետութեան ներքեւ ընդ երկար տառապելէն ետեւ, հնչուն դրամը վերահաստատեց։ Այս նպատակաւ 500 միլիոն ֆր. ոսկեդրամ դնեց, բայց ըստ որում պարտքով ստացած այս գումարին տոկոսն եւս ոսկւով պարտի վճարել, իւր դրամական պաշար ամ՛ըստ ամէ կը նուազի։ Ասոր կուսակցութեան անկախութեան դէմ հարուած մը կրնայ մեկնուիլ։

Պ. Ռէտմընտ կը հարցունէ որ եթէ այն արդելք վերնայ՝ բանակցութիւնը կրնա՞ վերսկսուիլ։ Պ. Կլատսթոն կը պատասխանէ թէ յայնժամ ինք ճիշդ այնպէս պիտի գործէ իբր թէ այն արդելք բնաւ տեղի ունեցած չլինէր։

Կը յարէ ազատական կուսակցապետը թէ Իւրանտայի ոստիկանութեան վարչութեան խնդրոյն վրայ չատ գիւրաւ կրնայ իրմէ խնդրուած բացատրութիւնը տալ։

Յետ լսելու պատուիրակաց տեղեկագրութիւնը, Կ. Ապրահամ և Պ. Օ'Բոնոր միանգամայն ոտք կ'ելնեն։ Պ. Փառնէլ խօսք կուտայ Պ. Օ'Բոնորի։ Ժիսոր։ Ազգակցի բանակռիւ։ Պ. Մաք Քարթի ոտք կ'ելնէ և Պ. Ապրահամի կողմէ յանձնեալ առաջարկ մը կը կարդայ։ Պ. Փառնէլ թուղթը կը կորզէ Պ. Մաք Քարթիի ձեռքէն։

Բարեկարգութիւն վերահաստատելէ ետքը, Պ. Օ'Բոնոր առաջարկ մը կը կարդայ, յայտարարող թէ իւրանտացի երեսփոխանք պատրաստ են համակերպիլ իրենց ընտրողաց գաղափարին, որք վշտացեալ են այնու զի իւրանտացի ժողովրդեան պետը նուաստացնել փորձուած է։

Ազմուկը կը վերսկսի սաստկագոյնս։ Ի վերջոյ, Պ. Ապրահամ առաջարկ մը կը կարդայ՝ յայտարարող թէ Պ. Փառնէլ դադրած է իւրանտացի կուսակցութեան պետ լինելէ։

Պ. Փառնէլ կը մերժէ քուէի դնել այս առաջարկ։

Ուրիշ Օ'Բոնոր մը կը բողոքէ վիճաբանութեան երկարաձգման դէմ։ Մեծամասնութիւն կազմող 45 երեսփոխանք կը մեկնին սրահէն։

Փոքրամասնութիւնը կը շարունակէ խորհրդակցութիւնները։ Նոյան գնդապետին մէկ հակիրճ բանախօսութենէն ետքն, որով Պ. Փառնէլի արժանիքը կը գովաբանէր, նոյն ինքն Պ. Փառնէլ խօսք առնելով կ'ըսէ։ «Իրենց կուսակցութենէն դասալիք եղած այս մարդիկ կը վախնան Իւրանտայի հանրային կարծիքէն։ Գերագոյն վճիռը տալ Իւրանտայի ժողովրդեան կը պատկանի։ Մեք թէեւ փոքրամասնութիւն, բայց յայտնական կուսակցութիւն ենք։ Հերձուածողք այն անարգ մարդոց կացութեան մէջ կը գտնուին որք իրենց կուսակցութեան և իւր պետին հաւատարիմ մնալու հրապարակային խոստում տալէն ետեւ, իրենց երդումը կը դրժեն»։ Ջերմ ծափահարութիւնք։

Մեծամասնութիւնն զՊ. Ճոսթին Մաք Քարթի նախագահ ընտրելէն ետեւ, որոշում մը քուէարկեց յայտարարող թէ պիտի չընդունի ինքնորիշնութեան ո՛և է ծրագիր որուն հաւանած չլինի Իւրանտացի ժողովուրդը։

Պ. Փառնէլի մտադրութիւնն է այժմ Իւրանտայի մէջ դաւառէ ի դաւառ շրջիլ, ժողովուրդը բարկացնել հերձուածող մեծամասնութեան դէմ, և ամեն միջոցներ ի գործ դնել իւր առաջուան դիրքը ձեռք բերելու համար։ Նիւթական միջոց մ'ունի իւր ձեռաց մէջ, այն է՝ իւրանտական կուսակցութեան արկղն։ Իւր պաշտօնակցաց երկուքին ստորագրութիւնն անհրաժեշտ է կանոնաւոր հանդանակութեանց արդիւնքը գործածելու համար, բայց հնչուն դրամք բոլորովին Պ. Փառնէլի տրամադրութեան ներքեւ են, որ միտքը դրեր է այս դրամով օգնել այն կարօտեալ Իւրանտացւոց միայն որք իրեն և իւր կուսակցաց նպաստաւոր քուէ կուտան, ամեն օգնութիւն զլանալով հակառակորդ կողմին յարողներու։

Կծու ակնարկութիւնք պակաս չեղան այս գիշերներու մէջ։ Պ. Փառնէլ, խստիւ քննադատելէ յետոյ Պ. Կլատսթոնի «երկդիմի, կեղծաւոր, ներդամիտ քաղաքականութիւնն», հարցուց. «ո՞վ պիտի լինի ուրեմն Իւրանտայի տէրը։ Պ. Կլատսթո՞ն պիտի լինի»։ Հակափառնէլեան Պ. Հիլի ուղղակէս հարուածեց զՊ. Փառնէլ՝ պատասխանելով. «Ես ո՞վ պիտի լինի Իւրանտայի տիրուհին» (հմանուհին), ակնարկելով Պ. Փառնէլի տիրուհին։ Պ. Փառնէլ կրակ կարած ոտք ելաւ և պատաց Պ. Հիլիի երեսն ի վեր։ «Դուն անարգ մարդուն մէկն ես, քանի որ կը համարձակիս այդ ոճով խօսիլ կնոջ մը վրայ՝ Իւրանտացի պատուաւոր մարդոց դատարան մը մէջ»։

Պ. Մաք Քարթի, իւրանտացի երեսփոխանաց մեծամասնութեան նախագահն, այս կուսակցութեան ամենէն պատուաւոր մարդոց մին է, եւ անգլիացի հասարակութեան քով մեծ հարգում կը վայելէ ո՛չ միայն իբրեւ պարկեշտ մարդ, այլ մանաւանդ իբրեւ քաջ դրագէտ և հեղինակ։ Շատ յարգի է իւր Պատմութիւն Անգլիոյ ժթ Դարուն մէջ։

ԽՆԴԻՐ ՈՍԿԵԴՐԱՄԻ

Աւստրեան կառավարութիւնը ժամանակէ մ'ի վեր զբաղեալ է Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մէջ հնչուն դրամի չբրջաբերութիւնը վերահաստատելու խնդրով։ Երբեակ նիզակակցութեան երեք անդամներէն մին եւեթ դրամական յաջող կացութեան մէջ կը գտնուի։ Կը հակցուի թէ Գերմանիան է այս, որ 1870ի պատերազմաւ դրամական չահաւոր դիրք մը ստացաւ, ոսկեդրամն իւր չբջաբերութեան խարիսխ բռնելով, և արծաթ դրամն՝ իբրեւ մանրուք։ Կը հաչուուի թէ գերման կայսրութիւնն իւր երկու միլիառի արժողութեամբ 20 և 10 մարքնոց դրամներ ունի, որ բնակիչ գլուխ 38—40 ֆրանքի հնչուն դրամ կը նշանակէ։ Իսկ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ թղթադրամ կը տիրէ։

Իտալիա եւս, թղթադրամի տիրապետութեան ներքեւ ընդ երկար տառապելէն ետեւ, հնչուն դրամը վերահաստատեց։ Այս նպատակաւ 500 միլիոն ֆր. ոսկեդրամ դնեց, բայց ըստ որում պարտքով ստացած այս գումարին տոկոսն եւս ոսկւով պարտի վճարել, իւր դրամական պաշար ամ՛ըստ ամէ կը նուազի։ Ասոր

—)(97)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

Սանգաքի դերակոմսէն վախնալու համար չէր միայն որ երեսը կը ծածկէր, բայց ուրիշներ ալ կրնային ճանչնալ զինքը։ Ճանչցուի՞լ։ Իրեն համար դժբաղդութիւն մը պիտի ըլլար ատիկա։ Ահա ինչու համար քիչ անգամ դուրս կ'ելնէր և ամենուն առջեւ չէր երեւար։

Մոմը, մարելու մօտ, տկար եւ դողդողուն նշոյլ մը կ'արձակէր։ Շատ ատեն կար, թերեւս ժամ մը, որ հոն էր, իր ալոկան քով որ միշտ կը քնանար։

Կամաց մը ծռեցաւ, գլուխը երկնցուց եւ անոր ճակատին հպեցան իր շրթունքը։ Օռօռ երերաց եւ աշխուժիւ երեսը դարձուց։ Իսկոյն մանկամարդ աղջիկն իր թեւերը վեր վերցուց եւ կարծես գորովով բացաւ զանոնք։

—Մայրիկ, մայրիկ, մրմնջեց։

Աչքերը փակ էին, չէր արթնցած, եւ բերանին մէջ կը խօսէր։ Բայց ո՞վ կրնայ ըսել թէ իր ճակատին վրայ մօրը համբոյրը չէր զգացած։

Սիրտն ուրախութեամբ ողողուած, երջանկութենէն յիմարացած, կոմսուհին մատներուն ծայրովը շատ մը համբոյրներ զբրկեց անոր եւ թեթեւաքայլ հեռացաւ։

Երբ իր սենեակը մտաւ նորէն, անպատուիր հրճուանքով մը ըսաւ։

—Քունին մէջ ինք իմ վրաս կը մտածէ։

ԺԴ

ՁԱՐ ՈԳԻՆ

Կը մտնենք մեծ ու գեղեցիկ տան մը մէջ որ կը գտնուի Վանօ փողոցը։ Լայն սանդուղք մը վեր կ'ելնենք երկրորդ յարկը։ Երկթեւեայ դրան մը սեմէն ներս կը մտնենք, կ'անցնինք նախասենեակը, սրահը, յետոյ ճաշի սենեակը որք ամենքն ալ ճոխութեամբ կահաւորուած են եւ կը հասնինք տան տիրոջ սենեակը։ Այս բնակարանը Առուիէն տը Վէռվէն մարքիզը բռնած է։

Ժամացոյցը կէս օր զարկած էր։ Երիտասարդը, որ դեռ պառկած էր, ելաւ։ Յօրանջելէ, թեւերը պրկելէ եւ աչքերը շփելէ վերջը, ծուլութեամբ պառկած տեղէն ելաւ եւ անկողնոյն վրայ նստաւ։ Այն ատեն երեւան ելաւ, երկու մեծ պատուհաններու կանաչ թաւիշէ վարագոյրներուն մէջէն եկող լոյսով, իր դժգոյն, վըրուն մէջէն եկող լոյսով, իր դժգոյն, վըտիտ, յոգնած դէմքը, իր կծկուած դիմագծերը, կապուտակ շրջանակով մը պատուած իր աչքերը, որք տենդոտ փայլով մը կը շողային։

Արդէն երեք անգամ սենեկապանը դուռը կէս մը բացած եւ նորէն քաշուած էր, շուզելով իր տէրն արթնցնել։

Մարգիզը, թէեւ իր դիշերներուն մէկ մասը հանգոյժի տեղերու մէջ կ'անցուներ, այդչափ երկայն ատեն չէր քնանար երբեք։ Միշտ ժամը տասնին տասնեւմէկին կ'ելնէր։ Այդ օրը, լոյսը ծագած ատեն տուն դարձած էր, գլուխը փափուկ ընթրիքէ մը ծանրացած, անկողին մտած էր և խորունկ քունի մը մէջ ինկած էր։

Բոլորովին արթնցած ըլլալով, ոտքի ելաւ, մերկ ոտքերը հսկաթափներու մէջ անցուց և գնաց պատուհաններուն վարագոյրները բանալ։ Մեծ պայծառութիւն մը, արեւու շող ճառագայթով մը, սենեակն ողողեց։

Մարգիզն հայելիի մը առջեւ անցաւ։ բայց անմիջապէս գլուխն անդին դարձուց, և դառն ծալք մը նկարուեցաւ իր շրթանց վրայ։ կը հրաժարէր իր գերեզմանէ

համար բառախաղով մը կ'ըսուի թէ Իտալիոյ դրամական կացութիւնն ոչ այլ ինչ է բայց եթէ «ոսկեզօծեալ թշուառութիւն»։

Աւստրիա-Հունգարիա եւս հնչուն դրամ կ'ուզէ վերահաստատել։ Առ այս 20 միլիոն անգլ. ոսկի պէտք է, զոր Լոնտոնի հրապարակէն գնել կ'ուզուի։ Այս գործողութեան յաջողութիւնը գրեթէ ապահովեալ է, բայց սուղ պիտի նստի, և Ցերութեան գանձուն վրայ բեռ մը պիտի լինի։ Կ'ըսուի թէ հնչուն դրամի դրութեան Աւստրիոյ մէջ շարունակուին երկբայական է յոյժ։ զի հնչուն դրամի վերահաստատմամբ ոսկին աւելի պիտի սղի, աւելի հազուագիւտ պիտի դառնայ։ Զայս կ'ապացուցանէ հռչակաւոր տնտեսագէտն Էմիլ տը Լաւլէյ, նամակ մ'ուղղելով առ փրոֆ. Սիւէս, Վիեննայի Համալսարանին։

Պ. Էմիլ տը Լաւլէյ կ'ըսէ.

«Ոսկւոյ նուազութիւնն այսօր անժխտելի իրողութիւն մ'է, և տեսանք որ Անգլիոյ Պանքան հարկադրեցաւ Ֆրանսայի Պանքայէն երեք միլիոն սթէրլինի արժողութեամբ ոսկեդրամ փոխ առաւ՝ ոչ այնքան կարեւոր տագնապի մը առաջքն առնլու համար։ Երկմտադեան Ֆրանսան միակ երկիրն է այսօր որ բաւականաչափ ոսկի ունի։ Ո՛չ Գերմանիա, ո՛չ Սպանիա, ո՛չ Հոլանտա, ո՛չ իսկ մեծահարուստն Անգլիա բաւական ոսկեդրամ ունին ի շրջաբերութեան։ Ի՞նչ պիտի լինի երբ Աւստրիա-Հունգարիա և Ռուսիա եւս ուզեն բաժին ունենալ այս սահմանափակ մետադրամի պահեստէն։ Արդէն այսօրուընէն ոսկւոյ հաշուեկշիռը բաց մը կը ցուցնէ։ Եւ իրօք, տարեկան արտադրութիւնն է քսան միլիոն անգլ. սթէրլին։ Ոսկւոյ համար խնդրանքն այս է։ — Ճարտարարուեստից համար տարեկան 90 հազար լիպրա ոսկի պէտք է, որ կ'ընէ 12 միլիոն սթէրլին։ Արեւելից համար հինգ միլիոն սթէրլին պէտք է։ Ոսկւոյ մաշին ու կորուստը կը պահանջէ մէկ միլիոն սթէրլին։ Գումար 18 միլիոն սթէրլինի կը մնան երկու միլիոն սթէրլինի արժէքով ոսկի, դրամ կտրելու համար բովանդակ աշխարհին, այնպիսի ժամանակ մը յորում բազմամարդութիւն և առեւտրական պէտքեր յաբաճուն ընթացք մ'ունին։

«Յայտնի է թէ անբաւական է այս։ Ոսկւոյ այս նուազութեան եւ ոսկի ձեռք բերելու ընդհանուր մրցման առջեւ շատ հաւանական չէ որ ձեր երկիր որ ծանր պարտուց ներքեւ կը գտնուի օտար երկրաց առջեւ՝ կարենայ պահել այնքան սուղ դնած ոսկւոյ միլիոններն, և մինչեւ իսկ եթէ կարենաք պահել, շատ մը դժպատեհութիւնք ձեր դէմ պիտի ելնեն։ Լոնտոնի և Պերլինի դրամագեղչի փոփոխմանց ենթակայ պիտի լինիք, և որովհետեւ ձեր ոսկին կորուսանելու ենթակայ պիտի լինիք միշտ, պիտի հարկադրիք ձեր դրամագեղչն ուրիշ տեղերէ մէկ-երկու զրուշ բարձր բռնել միշտ։ Ի մի բան, հնչուն դրամով եւ ոսկւով վճարման դրութիւնն հաստատելով, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ժողովուրդը կը զոհէք յոգուտ օտար սեղանաւորաց և հասառուաց։ Անիմաստ խորհուրդ մ'է այդ։»

Պ. տը Լաւլէյ իրրեւ օրինակ յիշեց զարժանթին, որ այսօր հարկադրեալ է 100 ին 100 հաւասարութեամբ տարբերութիւն վճարել՝ իւր պարտուց տոկոսը վճարելու համար օտարազգեաց։ Բայց կ'երեւի թէ Վիեննայի սեղանաւորք շահաւոր կը գտանեն ոսկեդրամի հաստատումն և անոնց խօսքէն դուրս չպիտի ելնէ Վիեննայի կառավարութիւնն։

ՏՔԹ. ՔՈԽԻ ԴԵՂԸ

Տան և եօթն տարեկան աղջիկ մը, արտաքին այտուցախտէ (lupus) վարակեալ յԻնսպրիւք (Աւստրիա), Քոխի դեղին առաջին ներարկումէն 36 ժամ ետքը։

—Վիլհէլմ Կայսր Կոկաւցի սափրիչ մ'ընդունեց, որ կեղծմաշկութեան (թուղղուն) գաղտնի դարման մը ներկայացուց իրեն, որ ի Կոկաւ և ի շրջակայս հրաշալի բուժումներ յառաջ բերեր է, ըստ վաւերական վկայութեանց։ Այս գիւտն ըրեր է սափրիչին հայրը, նախկին հովիւ մը ոչխարաց։ Կայսրը խոստացաւ այս դեղը քննել և փորձել տալ Բարեգործական Հիւանդանոցին մէջ, Տքթ. Քոխի և Տքթ. Պերկմանի տնօրէնութեան ներքեւ։

ՑԻԻԼԱՆՏԱ

Իտալիայի կաթոլիկ եկեղեցեաց մէջ դեկտ. 7ին կարգացուեցաւ խալանտացի եպիսկոպոսաց յայտագիրը Պ. Փառնէլի դէմ։ Նոր կուսակցապետ Պ. Մաքարթի նոր լրագիր մը կը հիմնէ Պ. Փառնէլի Freeman's Journal լրագրոյն դէմ մաքառելու համար։

Ի ՌՈՒՍԻԱ

Ռուս կառավարութիւնն յունուար 1էն անգին արգիլեց Վոլհինիոյ, Փոտոլիոյ և Լեհաստանի գործարանատեարց, կալուածատեարց և ագարակատեարց՝ կալիչիացի աւստրեան հպատակաց գործածումն, և հետեւապէս 20,000 գործաւորք յունուար 1էն յառաջ պիտի մեկնին ռուսական հողէն։

Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Հունգարիոյ կարդինալ արքեպիսկոպոս Սիմոր ի ժողով հրաւիրեց Հունգարիոյ բոլոր եպիսկոպոսները՝ կառավարութեան և կղերին ծանօթ խնդրոյն մէջ բռնուելիք ընթացքն որոշելու համար։ Ընդդիմութիւնը շարունակելու որոշում տրուեցաւ, Հռոմէ եկած նորանոր հրահանգաց համաձայն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐՆ

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իրիկուն կայս. պալատ երթալով, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։

Ն. Ամենապատուութեան կ'ընկերանային Արժ. Յովսէփ Մ. վրդպ. Այվազեան, Վսեմ. Արիկ էֆէնտի Ունճեան, Ազն. Սահակ էֆէնտի Ղազարոսեան և Պատրիարքարանի գործակատար Աբրահամ էֆէնտի Ֆրէնկեան։

Ս. Պատրիարք Հայրն և իւր հետեւորդք ժամ 11½ին կայս. պալատ հասնելով, ընդունուեցան երկրորդ սենեկապետ Վսեմ. Հաճի Ալի պէյի կողմէ, որ մեծարանօք հիւրընկալեց զանոնք։ Քիչ յետոյ եկաւ սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյ, որ նոյնպէս արժանավայել պատիւներ ընելէ յետոյ, դէնաց և վերադառնալով Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ հրաւիրեց զՍ. Պատրիարք Հայրն և իւր հետեւորդները ներկայանալ Ն. Վեհափառութեան։

Կայս. սոյն հրաւէրին համաձայն, Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն ընկերակցութեամբ Տ. Յովսէփ վարդապետի, Վսեմ. Արիկ էֆէնտիի, Ազն. Սահակ էֆէնտիի և Աբրահամ էֆէնտիի, կայս. դահլիճն առաջնորդուեցան սենեկապետ պէյերուն կողմէ և անդ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան։

Ս. Պատրիարք Հայրն հետեւեալ իմաստով Ուղերձ մը արտասանեց.

«Կրօնական առանձնաշնորհ-«մանց գործադրութեանց եղանակէն «ծագումն առած ինչ ինչ դժուարու-«թիւնք՝ Բ. Դրան վերջին որոշումնե-«րովը բարձուած ըլլալով, յանուն հայ «հասարակութեան շնորհակալութիւն «կը յայտնեմ. Այս հասարակութիւն «կայս. կառավարութեան շնորհիւ ու «նորա հովանոյն ներքեւ այսչափ դա-«ղերեւ ի վեր պահպանած է իւր կը-«ղօնքը, լեզուն ու ազգութիւնն, եւ «արժանի եղած է անդորրութեան, եր-«ջանկութեան արդարութեան և գթու-«թեան։ Զերդ Վեհափառութեան բա-«րեբաստիկ գահակալութեան օրէն ի «վեր, օսմանեան երկրաց մէջ տեսնուած «ամեն կարգի յառաջդիմութիւններէն «հայ հաւատարիմ հպատակներն ևս օգ-«տուած են ի չարս միւս հպատակաց։ «Հայերն ամենքն ալ կը խոստովանին «թէ իրենց վաղեմի հաւատարմութե-«նէն չեղիլը հակառակ է աստուածա-«յին հրամանաց։ Թէեւ վերջին օրե-«րու մէջ ինքզինքնին չ'գիտցող եւ «հասարակութեան օրինաւոր ու ճշմա-«րիտ շահերն որոշելու անկարող փոքրա-«թիւ անձինք, ինչ ինչ անվայել արարք-«ներու համարձակած են, սակայն ա-«սոնց այդ ընթացքը մեծ ցաւ պատ-«ճառած է բոլոր Հայոց։ Իրաց այս «վիճակն ընդհանուր կերպիւ բնաւ ա-«ռատ բերած չէ իրենց հաւատարմական «զգացմանց։ Հայերն իրենց այս զգա-«ցումը յայտնուն անելեղ պիտի պա-«հեն և գիտնալով որ բարգաւաճումն «և յառաջդիմութիւն միայն հաւա-«տարմութեան ու ուղղամտութեան «ճամբուն մէջ կրնայ ըլլալ, կը հա-«մարձակին խնդրել չ'զրկուիլ Զերդ «Վեհափառութեան համակիր տեսու-«թենէն, որուն կարօտ են ամեն պա-«րագայի ու ամեն տեղւոյ մէջ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իւր խօսքն աւարտեց ջերմ բարեմաղթութիւններ ընելով վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Ն. Կ. Վեհափառութիւն բարեհաճեցաւ պատասխանել և ըսաւ թէ՝ մատուցեալ շնորհակալութիւնք արժանացած էին իւր բարձր գոհունակութեան, թէ իւր ամենամեծ փափաքն է որ իւր ամեն կարգի հպատակք արժանանան բարեբաստիկ կեանքի, գթութեան և արդարութեան և թէ իւր համարումը կատարեալ է կայս. հաւատարիմ հայ հպատակաց նկատմամբ, որք այսչափ հարիւր տարիներէ ի վեր կայս. կառավարութեան հպատակ գտնուելով բնաւ չեղած չեն հաւատարմութեան ու ուղղամտութեան ճամբէն։ Ն. Վեհափառութիւն յարեց որ թէեւ մէկերնուն մէկ քանի անձանց անվայել ընթացից մէջ գրգռուիլը ցաւ պատճառած է իրեն, սակայն այդ կարգի անձանց այդ ընթացքը չկրնար կասկած մը յարուցանել հասարակութեան ընդհանուրին հաւատարմական զգացմանց վրայ, որովհետեւ, բնականաբար ամեն ազգի ու հասարակութեան մէջ չարագործներ կը գտնուին։

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է միանգամայն ազգու յորդորներ կարդալ այդ կարգի անձանց, որպէս զի իրենց անվայել ընթացքը թողլով մնանեն հաւատարմութեան եւ ուղղամտութեան ճամբուն մէջ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը կրկին անգամ բարեմաղթութիւններ բրաւ վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին, որ բարեհաճեցաւ իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնել։

Ս. Պատրիարք Հայրն և իւր հետեւորք Ն. Կ. Վեհափառութեան մեծարանացն արժանանալէ յետոյ ժամ 1ին մեկնեցան կայս. պալատէն։

* *

Ս. Պատրիարք Հայրն այսօր Պատրիարքարան կ'երթայ։

Կ'իմանանք թէ Ն. Ամենապատուութիւն վաղը Բ. Դուռն երթալով այցելութիւն պիտի տայ Բարձր. Մեծ-եպարքոսին։

Ցառաջիկայ կիրակէ 2 դեկտեմբեր, գիւղիս քարոզիչ Արժ. Տ. Իգնատիոս Մ. վարդապետ Շիչէեան յատկապէս պաշտօն և պատարագ պիտի մատուցանէ ի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ գիւղիս, վասն հոգւոյ հանգստեանն Տիկին Արտաշամ Գ. Զարդարեանի որոյ մահուան քառասնօրեան է։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ

ԳՐ. ՄԸՐԵԱՆ — ԵՐ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Մաքրիգիւղ, 29 Նոյմ. 1890 — 1—2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՐՇԻՈՒԹԻՒՆՔ ԱՕՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇՆԱՆՔ

Միտիլլիի Նահանգական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Միւնիպ էֆէնտի, նախորդ առաջին քարտուղար վերաքննիչ ատենի Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին։

— —

Սանիյէ Միւթէմիզի ատիճան տրուեցաւ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան խորհրդարանի օգնական Լամպրինիտիս էֆէնտի։

Առաջին կարգի Շէֆգաթ պատուանշան տրուեցաւ Պառոն Լէմմոնտ տը Բոչիտի կնոջ։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Թէքէի կառավարիչ Էնիս փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Ֆրանսական Ակադեմիոյ անդամ և վճռաբեկ ատենի փաստաբան Պ. Օ. Ցը Ժառոնի։

— —

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Անգլ. դեսպան Սըր Ուիլեէմ Հուայդ չորեքշաբթի դիշեր շքեղ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Մեծ-եպարքոս Բարձր. Բեամիլ փաշայի։ Սեղանին ներկայ էին նաեւ գերմանական դեսպանն ու դեսպանուհին, ռուսական դեսպան Պ. Միդիլիէօ, դեր-ժողովական Վուտս փաշա իւր տիկնոջ հետ, Պ. Ուոթերֆիլտ՝ անդամ Օսմ. կայս. Պանքայի Լոնտոնի վարչութեան, Պ. և տիկին Լա Ֆիւանդ, և գերմանական, ֆրանսական ու անգլիական դեսպանատանց գլխաւոր պաշտօնատարք։

Սեղանէն յետոյ երեկոյթ մը տրուեցաւ որուն ներկայ էին աւստրիական, իտալական, պէլճիական և հելլենական դեսպանք՝ ընտանեօք, ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. տը Լաժէյ-Վիլլարս կոմսն և այլ հրաւիրեալք։

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Առեւտրական ու Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար Վսեմ. Բայիֆ փաշա երէկ Բ. Դուռը գնաց և Այտընի երկաթուղեաց նկատմամբ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Բարձր. Մեծ-եպարքոսին հետ։

ՎՍԵՄ. ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱ

Ելմտական Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա անձնական տկարութեան պատճառաւ երէկ իւր պաշտօնատեղին չգնաց։

ԴԱՏԱՍՏԱՆ ՀԱՅ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԼՈՅ

Յակոբ Վարդ Պատրիքոֆի և իւր համախոհից դատը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երեքշաբթի օր, 4 դեկտեմբեր, Եղեռնադատ ատենին առջեւ։

—Նոյնպէս յառաջիկայ հինգշաբթի, 6 դեկտ. յիշեալ ատենին առջեւ տեղի պիտի ունենայ ի Սիրբէֆեի բեռնակիր Առաքելի դատը։ Ինչպէս յայտնի է, Առաքել կայս. կառավարութեան դէմ ՁԼասակար խօսքեր ըրած ըլլալուն համար ամբաստանուած է։

— —

ՕՍՄ. ԲԷՅԻՆ

Բէյթիի ընկերութեան կանոնագիրը բարեփոխելու պաշտօնով կազմեալ յանձնաժողովոյ պատրաստած տեղեկագիրը՝ որ կայս. պալատ մատուցուած է, հաւանաբար պետական ուրիշ յանձնաժողովոյ մը քննութեան պիտի ենթարկուի, նկատելով գործոյն կարեւորութիւնը։

— —

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՀԱՅԵՐԸ

Սեբաստիոյ Հայերն հեռագիր մը ուղղելով ի կայս. պալատ, իրենց հաւատարմական զգացումներն յայտնած է։ին և կայս. պալատան առաջին քարտուղարն ի պատասխանի հաղորդած էր Վեհ. Սուլթանի բարձր գոհունակութիւնը։

Արդ, Ամասիոյ ու Նիքսարի հայերը այս առթիւ կայս. պալատան առաջին քարտուղարին ուղղած են շնորհակալութեան մէկ մէկ հեռագիր, որով երախտագիտութիւն յայտնելով Վեհ. Սուլթանի բարձր գոհունակութեան համար և բարեմաղթութիւններ ընելով վասն կենաց և բարօրութեան Ն. Վեհափառութեան, խնդրած են իրենց այս զգացումներն ինչպէս նաև ուրախութիւնը մատուցանել յոտս կայս. գահոյից։

Ամասիոյ հեռագիրն ստորագրած են, Երեմիա Ալթունեան, Յակոբ Պոզաեան, Հաճի Մարկոս Արթին Ֆապաեան, Կարապետ Փափազեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան, Մարուքէ Պէյլիմեան, Յակոբ Մարտիկեան, Հաճի Արթին, Սարգիս Արիկեան, Յովհաննէս Մակալեան, Հաճի Արթին Սէնճեան եւ Հաճի Ակոյ Շէկեան։

Նիքսարի հեռագիրն ստորագրած են Սէմաճեան Ստեփան, Կիւտիկեան Ղուկաս, Գալուստեան Սիմոն, Զաւուշ Մըկըր, Յակոբեան Արթին, Պահիլեան Մանուկ, Քէչիչեան Գաբրիէլ, Գարամէնտիսեան Մարտիրոս և Գասպարեան Սարգիս։

— —

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ

Անձի մը կողմէ խնդրագիր մը մատուցուելով ձեռնհաս իշխանութեան արտօնութիւն խնդրուած է Գրդ-Գուլէի չորս կողմը լեցնելով ընդարձակել և այդ տեղերու վրայ պանդոկ, սրճարան և այլն կառուցանելով զբօսավայրի մը վերածել։

— —

ՆԱԽԸՆԹԱՑ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ

Նախընթաց գիշեր Հայտար Փաշայի Ազիզիյէ ճատտէսի թաղը ծագած հրդեհէն հետեւեալ ջնջաները կրած են ապահովագրական ընկերութիւնք. Ռուին՝ 2500 անգլ. ոսկի, Սըն՝ 2000, Հանզէաթիէ՝ 1500, Լընտրն Էշուրընս՝ 1200, Ռուսյեալ՝ 1000, Լընտրն էնտ Լանքաշիր՝ 650, Ֆէնիքս էնտ Լընտրն՝ 650, Ֆէնիքս Աւստրիական՝ 250, Համպուրկ-Միւնիխ՝ 850, Լա Ռուանէզ՝ 250, Լիմբերիալ 1000, Թրանսատլանթիք՝ 2500, Համպուրկ-Պրէմրն՝ 600, Նորտ Տայրէ 200, Նորթհ-Պրիթիշ 200 անգլ. ոսկի։

Իսկ Գապաթաշի նաւամատոյցին մօտ հրկիզեալ ատաղձի մթերանոցը 550 ոսկւոյ ապահովագրուած էր Նորթհ Պրիթիշ ընկերութեան։ Այս վերջին հրդեհի շիջուցման համար, բաց ի Զէյնէների փաշայի հրամասարութեան տակ գտնուող ջրհանկիր զօրաց վաշտէն և այլ և այլ անկանոն ջրանկրաց խումբերէ, մեծապէս աշխատեցան նաև ռուսական պակաշ չոգենաւուն նաւաստիք որք Գապաթաշի ծովեզրն հանած էին նաւուն չոգեշարժ ջրհանը։ ռուս նաւաստիք՝ օսմ. վաշտին հետ համաձայնաբար քաջութեամբ կը մասնակցէին աւերիչ տարրին դէմ, որուն ծաւալումն արգիլուեցաւ մեծ ճիգերով։

Քաղաքապետ Բըտվան պէյ, Բերայի կառավարիչ Հիւսէյին Հասիպ պէյ և թաղապետական նախագահ Մաճիտ պէյ, որք անձամբ փութացած էին արկածի վայրը, հրդեհի մարելէն ետքը համախմբուեցան Հիւսէյին պէյի բնակարանն և հոն, անմիջական խորհրդակցութեամբ, ինչ ինչ տնօրինութիւններ ըրին փայտի մթերանոցները հեռացնել տալու համար թաղերու կեդրոններէն կամ շրջակայքէն, ուր ամեն ժամանակ վտանգ կ'սպառնան։

* *

Վեհ. Սուլթան իմանալով Գատըգիւղի հրդեհը մեծապէս զգածուած և հրամայած է որ Քաղաքապետ Բըտվան պէյ հրդեհի վայրը երթայ և պէտք եղած անմիջական օգնութիւններն ընէ հրկիզեալոց։ Կայս. սոյն հրամանին համաձայն, Բըտվան պէյ երէկ մինչեւ իրիկուն հրդեհի վայրը մնաց և հաց ու այլ ուտելիք բաշխելով հրկիզեալոց պէտք եղած միջոցները ձեռք առաւ զանոնք պատսպարելու համար։

* *

Ապահովագրական Համպուրկ-Միւնիխ ընկերութեան գործակալութիւնն երէկ հրդեհի վայրն երթալով ի Գատըգիւղ, հարկ եղած կարգադրութիւններն որոշեր և արդէն սկսեր է իւր վճարումներն ընել իւր ապահովագրած չէնքերուն ՁԼասուց ի փոխարէն։

— —

ՀԻՒՊԱՏՈՍԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՃԻՌ

Բէյթիի ընդհ. տնօրէն Պ. Օպուանոյի վրայ հրաւէն պարպող Պէնտա անուն անձը, որ աւստրիական հպատակ էր, իւր հիւպատոսարանին որոշմամբ 24 ժամուան բանտարկութեան դատապարտուած էր։ Օսմ. իշխանութիւնք չ'հաւանելով այս դատավճռոյն, պահանջած էին որ Պէնտա օսմ. հողէն արտաքսուի։ Հետեւաբար, երեքշաբթի օրը մեկնող Կիւրճի ընկ. շոգենաւով Վառնա ուղեւորեցաւ վերոյիշեալ եղեռնական փորձին հեղինակը։

— —

ԲԷՅԹԻԷԻ ՆՈՐ ԱՌՕՄԱՆԱԳԻՐԸ

Եգիպտոսի մաքսատանց տնօրէնի օգնական Պ. Օռնչթայն, որ քանի մը շաբաթէ հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի Թուրքիոյ և Եգիպտոսի միջեւ մաքսային բոլորովին նոր դրութեան մը հաստատման համար բանակցելու պաշտօնով. յաջողութեամբ լրացուցած է զայն։ Եգիպտական կառավարութենէն իւր ստացած հեռագրական հրահանգին համաձայն՝ Պ. Օռնչթայն երէկ կնքեց Բէյթիէի պայմանագիրը որ վաւերացած է կայսերական Իրատէիւ։ Այս նոր դրութեան նախաձեռնութիւնը կը պատկանի եգիպտական կառավարութեան, որ տարիէ մը հետէ բանակցութեան մէջ էր, նպատակ ունենալով գերիշխան պետութեան և իրեն հաւասարապէս նպաստաւոր ծրագիր մը հաստատել ի մասին մաքսային յարաբերութեանց։ Ըստ հին դրութեան, օսմանեան կամ եգիպտական մաքսային իշխանութիւնք Բէյթիէ կոչուած վկայական մը կը յանձնէին եգիպտոսէն օսմ. ուրիշ մէկ երկիր մը կամ փոխադարձաբար զրկուած ապրանաց համար, հաստատող թէ մաքսատուրքը վճարուած էր։ Այս վկայականք, եթէ Թուրքիոյ մէջ յանձնուած էին, Եգիպտոսէն հասած ապրանաց համար մաքսատրոց վճարման կ'ենթարկուէին, և եթէ Եգիպտոսի մէջ յանձնուած էին, Թուրքիայէն տարուած ապրանաց համար մաքսատրոց վճարման կ'ենթարկուէին։ Այս դրութեան գործադրութիւնը բաւական դժուարին էր և կընճռոտ, ըստ որում ապրանք վերստին դնահատման կ'ենթարկուէին իրենց հասած նաւահանգստին մէջ։ Տեղական ապրանաց համար յանձնուած բէճիէյէն կ'որոշուէր ճանրայ հանուած նաւահանգստին մէջ ունեցած արժէքին համաձայն, որ կը տարբերէր հասած նաւահանգստին մէջ ունեցած արժէքէն։ Իսկ օտար ապրանքները որոց համար բէճիէյէ կը յանձնուէր, իրենց սահմանեալ տեղը կը հասնէին ոչ այն պայմանաց մէջ ուր պիտի գտնուէին, եթէ ուղղակի հասած ըլլային, և հարկ կ'ըլլար տարբերութիւնը վճարել։

Իսկ նոր դրութիւնը հաստատուած է սա հիման վրայ թէ, ո'ր և է ապրանաց համար առնուելիք մաքսատուրքը պէտք է որոշուի իր հասած տեղւոյն մէջ ընդունուած սակագնոյն համաձայն։ Հետեւաբար, կայս. կառավարութեան և Պ. Օռնչթայնի միջեւ կնքեալ պայմանագրոյն զօրութեամբ, օտար ապրանքները որոց համար բէճիէյէ յանձնուած է, իրենց ժամանման տեղը պիտի վճարեն այն տարբերութիւնը որ կայ այդ նաւահանգստին մէջ ընդունուած սակագնոյն և իրենց կրկին անգամ ճամբայ հանուած նաւահանգստի սակագնոյն միջեւ։ Իսկ տեղական արտադրութիւնք (բաց ի կարգ մը որոշեալ ապրանքներէ) արտահանման տուրք չպիտի վճարեն օսմանեան կամ եգիպտական նաւահանգիստներուն մէջ, այլ իրենց սպառման սահմանեալ տեղւոյն մէջ ըստ սակագնոյ կամ ըստ արժէքին (ի գործ դրուած դրութեան համաձայն) մաքսատուրք պիտի վճարեն։ Այս նոր կարգադրութեամբ Եգիպտոսի և Թուրքիոյ միւս մասանց միջեւ մաքսային յարաբերութիւնք գործնական, պարզ և փոխադարձաբար շահաւոր վիճակ մը կ'ստանան։

— —

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Ֆրանսական կառավարութիւնը Պոտոյ Էէֆէնտի պատուանշանին երրորդ աստիճանը նուիրած է ծովային սպայակոյտի նախագահ Ֆէրիդ Ֆարիզ փաշայի. նոյն պատուանշանի չորրորդ աստիճանը՝ Իզէդոֆ շոգենաւին հրամանատար դեր գնդապետ Բիզա պէյի եւ հինգերորդ աստիճանը՝ Ծովային Նախարարութեան առաջին թարգման հազարապետ Մօրզ էֆէնտիի։

— —

ՊԱՏՈՒԱՍՏԵԱՆՔ

Մինչեւ ցարդ մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց մէջ 4648 անձինք պատուաստուած են թաղապետական բժիշկներու ձեռամբ։

Քաղաքային կայս. բժշկական վարժարանէն վկայական ստացող այս տարուան շրջանաւարտ դեղագործաց շարքին մէջ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի հանդիսացած է հայ երիտասարդներէ Աւետիս էֆ. Զարիֆեան, Ա. մրցանակ ընդունելով։

—Բերայի թաղապետութեան նախագահ Մաճիտ պէյ առաջարկած է Քաղաքապետութեան՝ որպէսզի Բերայի թաղապետութեան շաւուշներուն վրայ քսան հոգի եւս աւելցնայ։

—Երէկ Զալաթիոյ Պալըք Բազարի առջեւէն անցնող նաւակ մը, յորում չորս մարդեր կը գտնուէին, առագաստաւոր մավուںայի մը բաղխելով շրջուցաւ և նաւավարն ու չորս մարդիկ ծովն ինկան։ Թէրսանէի մակոյկ մը որ անկից կանցնէր, օգնութեան փութալով ազատեց թէ՛ նաւավարն ու թէ՛ ուղեւորները։

—Մայրաքաղաքիս առաջնակարգ օտար վաճառականներէն Պ. Հանրի Թրաուպ, որ երեսուն տարիէ հետէ հաստատուած էր աստ, այս չորեքշաբթի օր մեռաւ է Գերմանեայ մէջ ուր կը գտնուէր երկու ամսէ իվեր։

—Զինուորական նախնական վարժարան մը հաստատուեր է ի Վան։

—Աւստրիական հիւպատոս Պ. Բվասայի որ արձակուրդով Վիեննա կը գտնուէր, մայրաքաղաքս դարձաւ։

—Ելմտական Նախարարութիւնը ծանուցած է որոց որ անկ է ծխաքս չառնուլ այն հեռագիրներէն որք կուղղուին Հանրային Պարտուց յատուկ տրոց նկատմամբ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏԸՊԼԻՆ, 11 դեկտ. —Պ. Փառնէլ, որ կառքով Լորտ-քաղաքապետին քով կ'երթար, ողջունեցաւ խուռն բազմութեան մը կողմէ, որ ձիերը քակելով, կառքը քաշեց տարաւ մինչեւ քաղաքային պալատան սրահը։

ՔԷՕԼՆ, 11. —Քէօլնէյէ Զայթունգ կ'իմանայ թէ անցեալ կիւրակի Սկիւպի և Մանասթիրի ամեն յունական եկեղեցիք բացուած և կրօնական պաշտամունք կատարուած են։

ՍՈՖԻԱ, 11.—Սոպրանյէին մէջ հարցապնդում մ'եղաւ առ Պ. Սթամպուլով նախարարութեան ոչ—սահմանադրական կացութեան մէջ գտնուելուն համար։ Բայց ժողովն օրակարգին անցաւ։

ՄԱՏՐԻՏ, 11.—Սպանիացիք մեծ յաղթութիւն մը տարին ապստամբաց վրայ Բարոլեան կղզեաց կողմերը։

ԼՈՆՏՈՆ, 11.—Լոնտոնի լորտ-քաղաքապետին նախագահութեան ներքեւ ժողով մը գումարուելով, որոշեց աղերսագիր մը ղրկել Զարին՝ Հրէից նկատմամբ ձեռք առնուած բացառիկ միջոցներուն բարձումն հայցելով։

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 11.—Պաշտօնաթերթն երկար ցուցակ մը կը հրատարակէ այն կալուածոց որք ի վաճառ հանուած են խնդրոյ Կայսրութեան Պանքային, Անուանականութեան Պանքային, և Երկրագործական Պանքային— կը ծանուցուի թէ նոր տարիէն երկրագործական պանքաներ պիտի դադրին 6 % տոկոսաբեր պարտաթուղթեր հանելէ։

ԼՈՆՏՈՆ, 11.—Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշիռն հետեւեալ արդիւնքը կը ցուցնէ, բաղդատմամբ նախորդ շաբթուն.

Պատրաստ մետաղադրամ, նուազած է 67.000 անգլ. ոսկի.

Դրամատոմսից պահեստ նուազած է 145 000 ոսկի.

Փանձելի թուղթեր յաւելում 364.000 ոսկի.

Պահեստին համեմատութիւնն յանձնառութեանց՝ 46 9/32 առ 100։

ՄԱՏՐԻՏ, 11. (Ա. Հ. Գ.)—Լաւ պրիսէ կը ծանուցուի թէ 5 % տոկոսաբեր հինգ միլիոնի փոխառութիւնը Խորհրդարանի գումարումէն յառաջ տեղի չպիտի ունենայ։

ԳՐԱՄԱԳԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Զալաթիա, 29 Նոյմ.

ԸՆԹԱՑԱԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 տարի Լանդրայի վրայ	108 5/8
3 » Բարիզի »	23 20

Օսմանեան Ֆոնտսլիստ

Դրէկ երեկոյ գոց. (Մրաց. Ս. Ներքի	20 6
Ամուսնոյն բացուելուս	20 7
Կէս օրին »	20 6
Թանգիլաթը Օսմանիէ երեկ երեկոյ	79 5
» » ժամ 5ին	— —

ԸՆԴԱՌՈՒ ԱՐԺԷՔՊԹՈՒ.

Փոխառութիւն	Ա. Ներքի	42
»	Բ. »	23 1/8
»	Գ. »	20 7

ԹԱՆԳԵՆՏՈՒՄՈՒ

Ռուսական Գ.Ներքոյ	Ռուբ.	Լ. 4 38
Կրեան գ.Ներքոյ	Ոսմ.	» 9 20
Լանդ տը Գոնտ	»	» 6 26
Ոսկի Շանտ Եվրոպա	»	» 4 30
Ֆրանսական	»	» 535
Սանտ էլ Սանտ Ամերիկա	Ֆր.	77 1/2
Բանկնոթ ոսկի Լավրիսի	Դ. կ.	145

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 11 Դեկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երկար

Ֆրանսական Ռենտէ 3 %	96 7 1/2
» » 3 1/2 %	104 55
Օսմանեան գ.Ներքոյ Ներքի Դ.	18 67 1/2
Օսմանեան Նրատիտ	77 50
» Ներքի քառանթուղթ	335
Պանք տը Բարի	618 75
Դրեսի Լիոնէ	810
Սուրյական Ռենտէ 5 %	93 97 1/2
Հելլենական 5 %	467 50
Պրիորիթէ Թիւրք (1890)	407 50
Գրգռական փաստաթուղթ	— —
Պանք տը Բարի	848 75
Սամ. մաքս. արժէքաթուղթ	467 50

Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	467 37 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
Պանք Օթոման	— —
Ռիօ Թէնթօ	615 50
	593 75

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԳԱՅ

ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՔ

Գ. ՔԻՆԿ

Զմիւռնիա. — Զմիւռնիա կը գրաւէ Ասիոյ Եալ. և Հսեալք մասերն. Նորա եալք. կողմը կը թրջուի Մեծ Ովկիանոսէն և իւր բազուկներէն, իսկ միւս կողմերը կը շրջապատուին Ալթայ, Ալա-Թաւ և Հիմալայա լեռներէն. Զինաստանի հիւսիսային և արեւմտեան մասերն են անհուն լեռնադաշտ Մանչ-ու- (երկիր խոտոյ) և Փու-Պու-խու-, ուր կը տեսնուին բարձրաբերձ և հրաբղխային լերինք. այս լեռնադաշտը կոռոդուի բազմաթիւ գետերէ օրք կը սուզին ադուտ լիճերու մէջ. կեդրոնական լեռնադաշտն՝ Կոպ Նոպոր՝ է բնակավայր հովուաց՝ որք կը դեգերին յարօտավարէ յարօտավայր. հարաւային մասն՝ Թիպեթ, Գուէն-Լուն և Գարա-Գորուն լերանց միջեւ, է և՛ լեռնային և՛ անբեր (թէև նաև արօտատեղի՝ ուր կարածին անթիւ հօտք այծից և ոչխարաց). Հարաւային բարձրագիր հովտաց մէջ զետեղուած են Թէնկրի (Լիճ երկնից), Գու-Գու-Նուր (Կապոյտ լիճ), Բալթի լիճք և ուստի կը բղխին Ինդոս, Պրահմաբութրա, Իրաւուատի, Մէյ-Գոնկ, Եանկ-Զէ-Գիանկ և Հոանկ-Հոյ գետք. Իսկ Հս. Եալ. և Եալք մասերն՝ բուն Զինաստան՝ ունի հակապատկեր երեւոյթներ, - տափաստանաց, անապատաց և լերանց կը յաջորդեն ծածանուտ դաշտեր՝ ոռոգեալ յաղթաջուր գետերէ և բազմաթիւ ջրանցքներէ, ուր կը տեսնուին խիտ առ խիտ բազմամարդ քաղաքք. Երկիրն ունի զանազան կլիմայ և հողագործութեան ու վաճառականութեան յարմար.

Ճնե. - Ճնե ըստ ազգ. աւանդութեան՝ իջած են Մանկոլիոյ անապատներէն. առհասարակ, են դեղեցագոյն, ցցուած այտերով, նեղ աչքով, գօշ մորուքով, կարճ՝ բայց թանձր իրանաւ, համբերատար, տնտեսագէտ, հողագործ, սիրող և աւանդապահ նախնեաց յիշատակաց, որ՝ վք՝ գոյցէ՝ մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենան առ յապայս. Նոցա պատմութիւնը կ'սկսի 2354 Ն. ՔՐիսոսոս, ըստ Շու-Քինկի.

Ճենք՝ որպէս կարծէինն երբեմն՝ չեն բարբարիկ. Նոցա քաղաքակրթութիւնն է աշխարհի հնագոյն քաղաքակրթութեանց մին՝ տեղական հանգամանաց ազդեցութեան ներքեւ ծընած ծաղկած, սակայն Ցիեզերական Պատմութեան մէջ դեր կատարած չէ, որովհետեւ Զինաստանէն ի դուրս չէ ելած. Քաղաքական կարգ և կանոնք տակաւին նահապետական վիճակի մէջ են. հայրն բացարձակ հեղինակութիւն ունի ընտանեաց վերայ-ինքնակալ է տէր միահեծան. Նորա իշխանութիւն հիմնուած է աւանդութեանց և սովորութեանց վերայ.

Ճինաստան լեռ. — Ճինաստան լեռն կը բաղկանայ գրեթէ 450 միավանկ և անփոփոխ բառերէ, (բայց գրական լեզուն ունի հազարաւոր նշաններ, այց իւրաքանչիւրն կը յայտնէ յատուկ գաղափար մը). Այս բարբառը քերականութիւն չունի, այսինքն ոչ փոփոխութիւն, ոչ հոլովումն և ոչ խոնարհումն. անունն, բայն, մակբայն չեն զանազանուիր ի միմեանց, բայց ընդհանրապէս ենթական բայէն առաջ կը դրուի. ո՛և իցէ բառի նշանակութիւնը կորոշուի փոխադարձ յարաբերութիւններէ, և ո՛և իցէ բառ կրնայ 30-40 գաղափար յայտնել.

Կոնֆուչիոս (Քոնկ-Ֆու-Զէ). — Ցեղ յոգնաթիւ իմաստուն և բարեպաշտ իշխանաց՝ նախնեաց կրօնն եղծուած էր, հանրային կռիւք բազմացած էին, գողութիւնք տակաւ սովորութիւն դարձած էին և այնպէս Զինաստան գայթ ի գայթ դեանաքարշ կը դիմէր յանդունդն կործանման, երբ (551 Ն. ՔԻս.) ծնաւ Կոնֆուչիոսի. Կոնֆուչիոսի մայրն Զինկ-Զայ՝ ըստ երկնային պատգամի մի՝ գնացած էր յուխտ ի Նի լեռան, ուր քարայրի մը մէջ ծնաւ զնա. Կոնֆուչիոսի հայրն Շան-Լիանկ-Հէի էր ծեր կաչմբուռն զօրական մի, որ յեօթանասնամեայ ամուսնացած էր. Մանուկն Կոնֆուչիոս բուռն տենչանք ունէր յուսումն, մանաւորապէս պատմութեան իմաստասիրութեան և խնամով կուսումնասիրէր իւր երկրին անկման պատճառներն. Կանուխ ամուսնացաւ, բայց, որպէս և կը պատահի վաստակաւոր դրասիրաց, Նորա հոգին չտոկաց աշխարհային դիպուածոց. ամուսնական կենաց մէջ ձանձրոյթ և դժգոհութիւն զգաց, ուստի բաժնը ուեցաւ իւր կողակցէն՝ որ ծնած էր ուստր մի. Հրաժարեցաւ իւր կարեւոր պաշտօնէն և առանձնացաւ. այս առանձնութեան մէջ պարապեցաւ իմաստասիրական խուզարկութեամբ, մինչ 22 տարեկան էր՝ սկսաւ իւր առաջին դասն.

Ութ տարի վերջ՝ հրաւիրեցաւ Զաու ինքանկալին պալատն ուր, հիւրասիրեցաւ մեծ պատուով. Անդ տեսակցեցաւ Լաոյ-Զէու իմաստասիրին հետ՝ հիմնադիր Թայոյականութեան. Այս տեսակցութիւնը չէր այնչափ մտերմական, զի Լաոյ-Զէու խեթիւ հայեցաւ այս երիտասարդ մտածողին որ կըսէր՝ եթէ «պիտի նորոգէ զաշխարհ».

Կոնֆուչիոս իւր դասերն աւարտելէն վերջ՝ մտաւ քաղաքական գործոց մէջ. նախ՝ եղաւ քաղաքապետ Զանկ-Թուի, ապա փոխ-տեղակալ հասարակաց աշխատութեանց եւ հուսկ ապա նախարար արդարութեան.

Բայց իւր Լու հայրենեաց արքային ձանձրանալով Կոնֆուչիոսի պաշտօնավարութենէն՝ պաշտօնանկ ըրաւ զնա եւ աքսորեց ի Զու, ուր պարապեցաւ երաժշտութեամբ ում մասնաւոր ճաշակ ուներ. Մինչ 63 տարեկան էր՝ իւր հայրենիքը դարձաւ և 478 ին մեռաւ Հայրենեաց ծոցը. Նորա աշակերտք Մէի գետոյն եզրը թաղեցին զնա. գրեթէ 3 ամ գերեզմանին չուրջը բնակեցան հսկելով եւ լալով դիշեր եւ ցերեկ. Կոնֆուչիոսի թոռն՝ Զէ-Էէ ևս էր իմաստուն՝ թողած է 2 նշանաւոր գործեր՝ Զանկ-Եանկ՝ գիտութիւն պատճառաց եւ Թա-Չիոյ՝ մեծ ուսումն.

Կոնֆուչիոսի աշակերտք՝ մանաւանդ Մէնկ-Էէու՝ մեծաւ եռանդեամբ տարածեցին Նորա վարդապետութիւնն. Շի-Հոանկ-Թի ինքնակալն հրամայեց այրել Կոֆուչիոսի գրքերն, բայց գրքերն՝ հարազատ կամ անվաւեր՝ մեծաւ զգուշութեամբ գետնափոր տեղեր պահեցին.

Հանի հարստութեան ժամանակ (206 Ն. զք.) Կոնֆուչիոսի կրօնքն պաշտօնական կրօնք դարձաւ. Բինկ-Թի (Ա. դար 6. Քրիս.) կոչեց զկոնֆուչիոս «կատարեալ եւ հռչակաւոր իշխան Նի», Հո-Թի՝ (88ին) «Մեծանուն եւ յարգելի իշխան». Ապա 400 տարի վերջ՝ ստացաւ Կոնֆուչիոս «Կատարեալ իմաստուն, Մեծ դաստիարակ» տիտղոսը.

Կոնֆուչիոս ոչ միայն զանազան տիտղոսներ ստացաւ, այլ և պաշտամունս. Ի պատիւ Նորա կառուցուած են 15000 տաճար ուր կան Նորա անդրիք վայելչապէս զարդարեալ, չորս կողմը իւր գլխաւոր աշակերտք. Ամէն ամսոյ Ա. եւ Ժ. օրն կը կատարուի Նորա տօնն, եւ նմանապէս երկու մեծ տօներ՝ ի գարնան եւ յաշնան. Կոնֆուչիոսի կը զոհեն 6 կով, 27000 խոզ, 5,800 ոչխար, 2,800 եզնիկ եւ 2,000 նապաստակ. Նորա մայր տաճարներն՝ Շան-Թանկ եւ Քու-Ֆի-քի՝ են ի Բեքին ուր դարին ինքնակալ երկիցս պաշտօնապէս կ'երթայ հայցելու Իմաստնոյն լոյն եւ պաշտպանութիւն.

Քրիստ.—Կոնֆուչիոսի վարդապետութիւնք՝ որք հիմնեալ են նախնեաց աւանդութեանց եւ սովորութեանց վերայ՝ ամփոփուած են ի չորս նուիրական մատեանն (քինկ).

Ա. է Քինկ՝ ճինաց փիլիսոփայութիւն. Բ. Լի Քինկ՝ ծէսք և արարողութիւնք. Գ. Շի Քինկ՝ երգք և օրհնութիւնք՝ լի. բնաձին չնորհօք, վայելչութեամբ եւ գեղեցկութեամբ և Դ. Շու-Քինկ՝ օրինաց, բարուց ու վարչութեան գիրք. Այս քինկք՝ մանաւանդ Շու-Քինկ կը պարունակեն բաց ի առասպելախառն պատմութիւններէ և կրօնական պատուէրներէ՝ վարելու արուեստն, քաղաքական օրէնքներ և իմաստուն առածներ (aporhtegme).

Ճենաց կրօնից հիմունք են արարողութիւնք և անուտեաց պաշտամունք հանդերձ բարոյական և իմաստասիրական պատուէրներով. Ըստ ոմանց՝ Ճենք Աննիթ էին գաղափարը յայտնող բառը չունին. բայց Թէն (Երկինք) անունը կուտայ բացարձակ միութեան, Ցիեզերական օրինաց,— Աստուծոյ գաղափարն՝ որ թանձրացեալ է յանձին ինքնակալին՝ որ Աստուծոյ ներկայացուցիչն է յերկրի և որ պաշտօնն է պահպան կալ օրինաց.

Ամէն աղբիւր, ամէն անտառ, ամէն լեռ ունի իւր աստուածն, բայց վերին աստուածութիւնն է Շա-Ի-Ըի՝ որ կը համարուի ստեղծագործութեան գործոն սկիզբն. Զինաստանի մէջ կը տիրեն համահաւասար կերպիւ երեք կրօնք. Պուտտայականութիւն, Թաոյականութիւն և Կոնֆիկիոսականութիւն, որոց պաշտպանն է ինքնակալը.

Կոնֆուչիոս.— Կոնֆուչիոս ապագայ և դերբնական կենաց վերայ չխօսեցաւ երբէք.

Մարդն՝ ըստ Կոնֆուչիոսի՝ իր ճակատագրին բացարձակ տէրն է. Ըստ տեսականին՝ մարդն է կատարեալ և հաւասար երկնից եւ երկրի զօրութեանց. Բնութեամբ մարդն է բարի, իմաստուն եւ արդար, բայց տեղական հանգամանաց ազդեցութեան ներքեւ՝ կ'ենթարկուի հազարաւոր արկածից եւ կ'ընթանայ ի կէտ նպատակի, որպէս ջուրք՝ յովկիանոս՝ մերթ անապատներէ եւ մերթ դաշտերէ անցնելով. Սակայն են մարդիկ՝ որք սկզբնական սրբութեան մէջ կը մնան, այսինքն սուրբք՝ կատարեալ եւ անյողդողդ գերագոյն հոգիք. Կոնֆուչիոսեանք կ'ըսեն՝ թէ 14 իմաստունք եկած են, որոց վերջինն է Նո'յն ինքն Կոնֆուչիոս. Մարդկան վախճանն, Նորա զեցկագոյն մանչը, հարուստ էր, ընչաւէտ մարդոց զաւակ, լաւ խօսող, բարեձեւ, խնամուած զգեստներով, վերջապէս աքաղաղը՝

Ո՛հ, չէր աշխատէր.

Մարդկան կրթութիւնը պիտի կատարելագործի, ըստ իմաստութեան. Նոցա կենցաղը պէտք է լինի իմաստութեամբ, յարատեւ համբերութեամբ, առաքինութեամբ, ինքնաճանաչութեամբ եւ ուսումնասիրելով իմաստնոց կեանքն և աշխարհիս պատմութիւնը.

Պատուոյ զգացումն զմարդ կը յարդարէ անկեղծ, ուղղամիտ, արդարակրօրով եւ բարեսիրտ, և յարգել ուխնամել կուտայ զիւր անձ, որով կազնուանայ եւ կը բարձրանայ մարդկան ընոյթն.

Մարդուն առաջին սկզբունքն պէտք է լինի Ա-ՀՆ-ՈՒՆ, որ անխառն ուրախութիւնն կը նմանի բնական պայծառագեղ ճառագայթացման. Առաքինութիւնը կ'ստացուի գիտութեամբ, մարդասիրութեամբ, արիութեամբ, աշարկութեամբ և հաւատարմութեամբ.

Ընտանեկան առաքինութեանց հիմն է որդիական ակնածանքն՝ նախնեաց այս հին պաշտամունքն՝ որ զմարդ կ'որոշէ անասուններէն. ակնածանքն զօրմինէ որդւոյն և հօր, հօր եւ երկնից միջեւ, որ կը պահէ աշխարհի ընդհանուր ներդաշնակութիւնը. Որդիք պարտին հնազանդել ծնողաց, ծառայել նոցա ի կեանս և յետ մահու՝ պատշաճաւոր յուշարկաւորութիւն կատարել, զգուշանալ վիշտ պատճառելէ, վաղայարոյց լինել քան գնոսա և ննջել յետ նոցա, ընուլ նոցա պէտքն, չանտեսել զնոսա ի ծերութեան.

Եւ սակայն որդիական պարտականութիւն և ակնածանք պէտք չէ լինին կուրզկուրայն. իմաստունն կրնայ ուղղել պաշտաճաւոր եղանակաւ նոցա ապօրէն գործերը.

Ընտանիքն՝ ըստ Կոնֆուկոսի՝ է հեշտաւէտ ներդաշնակութիւն միկինը միա՛ն մայրութեամբն կը բարձրանայ. Ամուսնութիւնն սուրբ է, ներելի չէ ամուրի մնալ. կենց իսկական նպատակն է շարունակել սերունդն որ վառ մնայ նախնեաց յիշատակն. բազմակնութիւնը խոտելի չէ, զի՝ եթէ մի կինն ամուլ լինի՝ միւսը կրնայ ծնանել որդի մի. Կնաթողութիւնը միայն ներելի է հետեւեալ եօթն յանցանաց ժամանակ. ամլութիւն, անշնազանդութիւն կեսրայրին և կեսրոջ, վատ ընթացք, մախանք, բորոտութիւն, չարիազգութիւն եւ գողութիւն. Ամուսնանալու տարիքն է քսան՝ արանց և տասն հինգ կանանց համար.

Միով բանիւ Կոնֆուչիոսի վարդապետութիւնք առաւել ընկերական պարտականութիւններ կը դնեն՝ քան անհատական.

Արդէն Կոնֆուչիոսի առակք ծանօթ են մերազնէից Վենետկոյ միաբանութեան թարգմանութեամբ.

Հաւգիւղ ԴԱՒԻԹ Ց. ԽԱՉԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆՈՅ ՄԸ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Լօրանս Թասի ամենէն գեղանի աղջիկն էր ոչ միայն Իւռի երեք կղզեաց, այլ գուցէ նաեւ ամբողջ գաւառին.

Փոքրիկ, յոյր, նուրբ, գաղիացի՝ հօրը կողմէն. Բիւմոնցի՝ մօրը կողմէն, նէ յինքն ունէր ինչ որ երկու ազգաց խառնուածքը կրնայ արտադրել ամենէն աւելի մաքուր, ամենէն աւելի գեղեցիկ.

Լօրանսի հայրը խեղճ ձկնորս մ'էր, որ յետ կատարելոյ իւր Ֆրանսական նաւազի ծառայութիւնը, գաւառին բոլոր այսպիսեացը Նման, անկար նաւազի Թոշակաւը կապրէր, աւելցնելով ասոր վրայ իւր ձկնորսութեան արդիւնքը՝ դիցուք օրական տասն և չորս սու.

Իւր կինը մեռած էր ժամանակէ մը ի վեր, և Լօրանս, որ մինչեւ այն ատեն իւր տասը մատներով մեծ գործ մը տեսած չէր, մէկ օրէն միւսը անոր տեղը իմաստութեամբ բռնած էր.

Նէ կ'ընէր ձկնորսին տան գործերը, կը կարկտէր անոր զգեստները, երբեմն ալ ուռկանները. Ձկնորսին կ'ընկերանար նաեւ ծովուն վրայ, անոր կ'օգնէր կողմները դնելու, երկնցնելու իւր ննջող կարթերը, նոյն իսկ կոչէ ընելու.

Բայց Թասի ամենէն աւելի այն ատեն կը սիրէր զնէ իւր հետ ունենալ, երբ գեղեցիկ սեւ գիշերները ծովը իւղոտ կ'ըլլայ, երբ աղօտ կապտագոյն ու աստղերով լեցուն երկնից մէջ ծոյլ լուսինը չերեւիր, եւ երկուքն ի միասին կերթային ընել այն գեղեցիկ ձկնորսութիւնը որ կը կոչուի լուսին.

Հետեւեալ օրը, Լօրանս՝ իւր պարարտ ազդրին կրթնցուցած պզտիկ կողով մը՝ դուռնէ դուռ կը շրջէր գիւղաքաղաքին մէջ, ծախելու իւր գիշերուան ձուկը.

Եւ տնարար կիները, սպասելով որ իւր վաճառքը գովէ և աղուոր կտոր մը հանէ, կ'ըսէին անոր.

—Աստուած պահէ... Նորէն ստակ առնելու ես, Բիկուն....։ Թշուառ պիտի չըլլայ նա՝ որ քեզ հանդ պիտի թըռուի.

Քիչ մը կը կարմրէր, եւ առանց պատասխանելու վազելով կը մեկնէր.

Սա կար որ, այլանդա՛կ բան, անոր հանելի եղողները երկու էին.

Մին, Վէնսան Պէրնար, երկրին գեղեցկագոյն մանչը, հարուստ էր, ընչաւէտ մարդոց զաւակ, լաւ խօսող, բարեձեւ, խնամուած զգեստներով, վերջապէս աքաղաղը՝

Ո՛հ, չէր աշխատէր.

Եւ Վէնսան, իւր կողմէն, Լօրանսը գեղանի կը գտնէր, և անոր կ'ըսէր ցած կամ բարձր—Նէ Թոյլ կուտար—բայց ոսկեզօծ խօսքով մը որ կը յանկուցանէր փոքրիկ վաճառականուհին.

Եւ կիրակին, երբ աստեղազարդ իրիկունը մանչեր և աղջիկներ կը պարեն ի ձայն եռաձակ արնգին և փոքրիկ թմբուկին, մեծ հրապարակին դալարազարդ հովանոցին տակ, Վէնսան չէր թողուր զկառանս, ինչ որ զայն շատ կը հպարտացնէր, այնու զի ամենէն ճկունը, ամենէն գեղեցիկը եւ ամենէն բարեձեւն էր, և միւս աղջկունք առ նախանձու կը չորնային.

Լօրանս երկրին ամենէն երջանիկը պիտի ըլլար եթէ ստուեր մը չի գար մթագնել այն գեղեցիկ պատկերը.

Եւ սակայն ստուերը ոչ սոսկալի, ոչ ահաբեկիչ. ոչ վատթար էր, ընդհակառակն յանկուն քաղցր, մելամաղձոտ եւ գորովալից.

Ստուերը կը կոչուէր Ֆրանսուա Կիւիոլ.

Սա ձկնորս մ'էր Թասի նման.

Քանանեօթը տարու էր, առ նուազն գեղեցիկ՝ Վէնսանի չափ, անխարդախ և թուխ խոշոր աչերով, հաւատարիմ չան աչեր, իմաստուն ճակտով մը, լայն ուսերով, արտասովոր դիւրաշարժ մարմնով.

Նա իւր այրի մայրը կ'ապրեցնէր, առնոր հաւատարմաբար կը բերէր իւր ձկնորսութեան կամ հողամշակութեան արդիւնքը.

Վահագնի մը պէս զօրեղ, գառնուկի մը պէս մեղմ էր. Երբեք կիրակի օրն, և կամ շաբթուան մի իրիկունը, չէր տեսնուէր սրճարանին մէջ Հանչլ խաղալու նըստած, որ գաւառական սխտ մն է.

Ոչ իսկ անգամ մը չէր ըսած Լօրանսի թէ զայն կը սիրէր. Ամըշկոտ մ'էր, երբեք չպիտի համարձակէր.

Բայց Լօրանս չէր խաբուեր այս մասին, և յաճախ, երբ պարելով Վէնսանի բազկացը մէջ կը տեսնէր որ Ֆրանսուա ցանկին ետեւէն աչքերով իրեն կը հետեւէր, նէ կը զգար որ արտասովոր անձկութենէ մը կը բռնուէր և կը յուզուէր.

—Ատոր հետ է որ պիտի ամուսնանաս, օր մը Թասի ըսաւ անոր. Չի խաբեր, յունվար մէկէն մինչեւ Ս-Միկվէսգրը կ'աշխատի, կը սիրէ պաւաւն որոյ երբէք չհակառակեցաւ.

Արդ, գիտես առածը. բարի զաւակ բարի ամուսին.

Նէ ուսերը թօթուեց, զայրացած գուցէ իւր սիրտը համաձայն զգալու հօրը խօսքերուն.

Ցայնժամ, յոյժ սաստիկ պոռթկեցաւ.

—Արդարեւ աղուոր վիճակ. առանց ստակի ամբողջ կեանքն մէջ յոգնիլ. Նորէն և միշտ ծովն երթալ... յետոյ ձուկը ծախել և կամ գէշ ոլոռները հասկաքաղ ընել.... Մինչ Վէնսանի հետ տիկին մը պիտի ըլլար. տօնական օրերու համար սև մետաքսէ շրջազգեստ մը պիտի ունենար, ինչպէս նաեւ սեւ վէլէթ մը. Վէնսան զայն խոստացած էր. նմանապէս իւր տան գործերէն զատ բան չպիտի ընէր, այնու զի Պէրնարներն հարուստ էին, իրենց համար հող ունէին.

Այս խօսակցութենէն չաթթ մը վերջ, Թասի առաւօտ մը ձուկ որսալու կը մեկնէր.

Կարթեր և կողովներ դրած էր կղզիէն դուրս, այն կողմն որ Պրըկանսօնէդ կը կոչուի, և զի այդ օրը Ֆրանսուա չէր աշխատեր, առաջարկած էր ընկերանալ.

—Մերժում չըլլայ, Աստուած չընէ, պատասխանեց ձկնորսն, հողն արեւմտեան հիւսիսի կը դառնայ, մենք երկուքս առագաստին և զէկին չպիտի բաւենք.

—Եւ ես, հարցուց Վէնսան որ կը թափառէր քարափին վրայ սովորականին պէս, գիս չէ՞ք ուզեր, վա՛րպետ.

«Բաղդաւոր ըլլաս գիտէք. իմ վերջացած ուռկաններս միշտ լեցուն են.

Թասի չը համարձակեցաւ ոչ ըսել. Լօրանս անոր հետ պիտի չուայտէր. Եւ երբեք մարդիկը նաւ նստան.

Հովը ընդդիմական, քիչ մը զով ըլլալով, մի քանի չրջաններ ընել հարկ եղաւ.

Դէպի ժամը ութ հասան այն վայրը ուր նախընթաց օրը Թասի դրած էր իւր որսի կազմածոյն.

Ինչպէս որ Վէնսան յայտարարած էր, բաղդ ունէր, և վերջացած բոլոր կողովները այն ատենն լի էին որ սիրուն ձուկերը դուրս կը թափէին,— ժիրէլները ոչ նուազ աւելի խոշոր քան պզտիկ աչկեզները, կենդանի ծիածաններ, արծաթագոյն փորով, նախչուն կռնակով, կապուտակ և չիկակարմիր գոյներով խայտարգէտ.

Ժամը տասին Պօրգբոլի ճամբանը բռնեց.

Արեւմտեան-հիւսիսային հովը կ'աւելնար.

Եւ նաւակը, իւր կարմրաթոյր առագաստովը, իւր սրածայր եռանկիւնի առագաստը սիւքէն երկնցած, կը վերադառնար դէպ ի փոքրիկ գիւղաքաղաքը՝ ուր անշուշտ Լօրանս ձկնորսներուն կ'ըսպասէր.

Արդէն կը հասնէին սիրուն փոքրիկ աղջկան, որ Ռուանդ Բռիմէ յանուանցած էր հազիւ նետընկեց մը հեռու նաւահանգստին ամբարտակէն, երբ յանկարծ լսուեցաւ ահաւոր աղմուկ մը, զօրաւոր շընչառութիւն մը, խուլ հանչիւն մը, որոտման աղմկի նման. Միեւնոյն ժամանակ, անհեղեղ ճիւաղ մը, բոլորովին սեւաւ՝ կապոյտ չրջն վրայ, կլոր թիկամբք, նման այն վիթխարի դեզերներուն՝ որոց վերայ ի նախնումն կը ճամբորդէին Պօսիդոն և Ամֆիդրիդ, Թալկաւոր արագութեամբ մը կը հասնէր.

—Զգուշացի՛ր, վարպետ, աղաղակեց Ֆրանսուա, ձա՛խ դարձուր. Եւ զի չուարած ձկնորսը չէր հնազանդեր, Վէնսան խոյացաւ դէպ ի ղէկը, խլեց զայն Թասի ձեռքէն, և աշխուժիւ փորձեց դարձնել նաւակը.

Բայց չատ ուշ էր. Արդէն Թմբրաձուկը բախած էր նաւակին և անցած անոր մէջէն այր հատակտորքը ցրուեցան իւր չուրջը. մինչդեռ երեքին գլուխներ կը բարձրանային ալեաց վրայ.

Սոքա արդարեւ երեք ձկնորսներն էին, բոլոր ուժերովին լողալով.

Բայց մինչդեռ Ֆրանսուա իրմէ նուազ ուժեղ Թասի կը մնանար. Վէնսան ընդհակառակն կ'ուղղուէր դէպ ի Թմբրաձուկն՝ որ իր պատճառած արկածին հանդէպ. յանկարծ զկայ էր առած, կասեցնելով իւր աւերմունքը.

Նա արագօրէն անոր հասաւ, և կապկի մը դիւրաշարժութեամբը վեր սողոսկեց կուշտին երկայնքէն, չատ ցածէն, առանց ի կիր արկանելոյ պարանը զոր իրեն նետած էին.

Մինչ Վէնսան իւր քաջարտութեանը վրայ սքանչացող նաւազներու առջեւ, Բէրգբոլի ամբողջ բազմութեանն հանդէպ, ընթացաւ նաւահանգստին ամբարտակին ծայրը. Ֆրանսուա յաւասահատութեամբ կը կռուէր, կէս նուազեալ Թասին վեր բռնելով.

—Քաջութի՛ւն, վարպե՛տ, կ'ըսէր նա, քաջութիւն, յիսուն գրկաչափ եւեթ կայ և կը մերձենամք Ռօպէրին.

—Այլ ես չեմ կրնար, պատասխանեց ձկնորսը, ոչ ոտքս կը բռնէ ոչ բազուկս. անդամոլոյծ եղայ.

Եւ յանկարծ ջրին զարկաւ, մի քանի ճիգեր ըրաւ.

Կը սուզանի՛մ,, մրմնջեց, Լօռ....։

Վերջին վանկը մեռաւ. շնչարգել ըլլալով ջրէն՝ որոյ տակը անհետացած էր եղկելին, մինչդեռ Ֆրանսուա նաեւ, առանց վարանելու, շիբշիտակ ընկղմելով կանհետանար.

Մեծ ազազակ մը լսուեցաւ նաւահանգստին ամբարտակէն. Լօրանսն էր. ուրիշներու խառնուած, և որ հօրը ընկղմելը կը տեսնէր.

Ֆրանսուա այս վայրկեանին ջրին վրայ նորէն երեւաց, իր ետեւէն ընդ քարշ ածելով գԹասի.

Նոր ազազակ մը լսուեցաւ.

Եւ խեղճ աղջիկը, հեծեծելով, խուճապեալ, ամբարտակին վրայի ծուռը իջած, անշարժ աչօք և խռովեալ դիմօք, իւր արտասուացը կը խառնէր յուսահատական գոչիւններ, ջերմագին աղօթքներ.

Ասուած լսեց անոնց.

Գրգռեալ կռուէ մը քսան վայրկեան վերջ, Ֆրանսուա կը նետուէր նաւահանգստին ամբարտակին վրայ ուժգին բռնած գԹասի.

Բայց ճիգը գերմարդկային էր եղած, և որովհետեւ ցամաք կելլէր, նա կը նըուազէր իւր կարգին, քթէն բերնէն արիւն գալով.

Երբ Լօրանս, որ հակառակ իւր յուսահատութեան, առաջինն էր, հասաւ, բարեսիրտ անձինք վերուցած էին Ֆրանսուան և Թասին.

Մի քանի չփումներով հասկցուեցաւ որ ծերունին դայկացում ունէր, մանաւանդ ցուրտէն բռնուած էր.

Ֆրանսուայի վիճակը քան զայն ծանր եւս էր.

Տժգոյն, աչերը փակած, արեամբ ծածկուած, մեռած կ'երեւէր.

—Ո՜հ, աղէկցի՛ր, մրմնջեց Լօռանս անոր ականջին, աղէկցի՛ր, ուրիշ ամուսին չպիտի ունենամ բայց եթէ զքեզ, և ամբողջ կեանցս մէջ պիտի պաշտեմ զքեզ, մի՛շտ... մի՛շտ... քանի՞ արժանի ես անոր.

Այս խօսքերը Լօռանսի՝ զոր նա այնքան կը սիրէր, այնքա՛ն տարիներէ ի վեր, կարողացա՞ն արդեօք ետ կանչել իւր հոգին սահմանագլուխներէն կեանքին՝ ուր նէ կը հասնէր ապաքէն.

Գուցէ...։

Գէթ Ֆրանսուա բացաւ մինչեւ այն ատեն գոց աչերը, և տկար ձայնիւ զոր այսու ամենայնիւ Լօրանս լսեց, թոթովեց.

—Դու խոստացար... մի՛ մոռնար... պիտի ապրիմ...։

Իւր նուազումը նորէն բռնեց. Բայց ըսած էր որ նորէն պիտի ապրէր, և Ֆրանսուա Կիւիոլ երբէք չէր ստած.

Երեք շաբաթուան հիւանդութենէ մը վերջ, յորում երբէք չպակսեցան Լօրանսի խնամքները, ձկնորսը ոտքի վրայ էր.

Ամիս մը յետոյ, գիւղաքաղաքին փոքրիկ եկեղեցւոյն մէջ, յորս ծիծեռնիկք իրենց բոյները չինած էին, ծեր ժողովրդապետը—50 տարի կայ որ Բէրգբոլ է—կ'օրհնէր իրենց պսակադրութիւնը.

Վէնսան մի քանի օրէ ի վեր այցելութեան եկած էր իւր ազգականաց յիէռ և ի Թուլոն.

Եկեղեցիէն դուրս եկած ատեն՝ Լօռանս, յոյժ հպարտ, երկնքի գոյն գեղածիծաղ աչերը՝ խոնաւ քաղցր արտասուօք, Ֆրանսուայի վրայ կրթնած, գորովալից իմն կը կրկնէր.

—Երդում ըրի.... Մի՛շտ առ քեզ.... Ամբողջ կեանքիս մէջ, քա՛նի արժանի ես անոր.

Եւ նա, մեռնելու երջանիկ աստիճան, պատասխանեց.

—Ա՜հ, առաջին անգամ ըլլալով զայն լաւ մը լսած էի, Աստուած պահէ...

Եւ ասոր համար է որ ապրեցայ.

ԲՕԼ Տ'ԷԿՐԸՄՕՆ

Թարգմ. ՀՄԱՅԵԱԿ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

7 Նոյմ. 90

Նարլը-Գարու

ՍԳՈՒԻ ՄՕՌԻՆ ԶԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտ. 1889

Պարոնայք Սգոյ և Գօսն,

Ցարմի հետ սկսած եմ գործածել ձեր Սգոյի Օշարակը. միշտ լաւ արդիւնքներ ունենալով մանկանց խուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ.

Իմ կարծիքս է թէ այս հանգոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօտիս մեր ինքն իւրէն և կը յանձնարարեմ զայն.

Տ՝. Ա. ԱՆՏՐԻԱՏԻՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԵԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷՍԻ

Պիղա սանճաղը տախիլինէ Պիղա գաղասընդն Զաք նահիեէսինէ վագը Գազտաղը նամ միրի օրմանլարընտան պիր սէնէ զարֆընտա գուրը օլարագ ատրճ վէ ճէմ իտիլմէք իւզրէ սէնէյի հալիեէ Թըրրինի սանինին 13ինէ գատար միւզայեէտէեէ վագ օլընտրզը մուգատտէմա իլան օլընան 800 ճէտիտա գանթար չամ գապզընդրն միւտտէթը միւզայեէտէսի սէնէյի մրգում քեանունի էվվէլինին 15 ինէ Թասլիւգ իտիլմիշ վէ միւտտէթը մէգքիւրէնին ինգըզարնտա գարարը մուվագգաթը վէ պիր հաֆթա զարֆընտա 100տէ 3 զամնրն գապուլը իլէ մուամէլէ վէ իհալէսինին իճրասը մուգարրէր պուլընմըշ օլընընտան Թալիպ օլանլարրն տէբոզիթօլարը իլէ պէրապէր Տէրսաատէթտէ Մայիսէի Խազինէյի ճէլիլէսի տայիրէսինտէ Օրման վէ Մատէն իսարէյի ումումիպէսինէ վէ մէհկամէսինտէ Օրման միճէթթիլիեինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր. 853

Ֆիյ 28 Թըշրինը սանի 306

ԻԼԱՆ

ՍԿԻԻՏԱՐ ՄԱՀՔԻՄԷՑԻ ՇԷՐԻՑԷՍԻՆՏԷՆ

Իսկիւտարտա եէնի Մահալլէտէ միւթէմէքքին թէպասի տէվլէթը այիեէնին էրմէնի միլլէթինտէն մէճնուն Սօպամը Ստեփանը մէհկալլէյի մէգքիւրէտէ Նուհ Գուեուսը ճատտէսինտէ քեսին 265 նումրօլը 360 զբրա աթիգ իւզէրինէ մէպնի նիմ քեարկիր 2 պապ օտա պիր սուֆա վէ պիր մաթպախ վէ պիր գուեուսը միւշթէմէլ պիր պապ մէնզիլ մա պապզէ լէտէլ միւզայեէտէ լիրայի օսմանի 100 զրուշ հիսապը իլէ 12,000 զրուշ Թալիպի էօհտէսինտէ թէգարրիւր իթմէքլէ պուլնան զիեատ իլէ Թալիպի օլան զէվթքըն թարիխը իլանտէն 11 կիւնէ գատար Սկիւտար մահքէմէյի էէրկէսէինէ միւրաճաաթ խլէմէլէրի իլան օլունուր. 603

Ֆիյ 16 էրէպիւլախիր 308

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Իքինճի օրտուլի Հիւմայունտա պուլունանագ հայվանաթը միրիյէ իլիւն միւպայեա օլունանագ իքի պուլուդ միլիոն գըյէ արփանըն քեանունի էվվէլը բումինին իւլինիճի բազար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկլինտէն իթմասընա

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ՖԻՆԻՔՍ"

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — Հիմնեալ ի Լ.ընտրն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերաց Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթարկուց համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանաց և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ենթասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

27

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 — Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Անանիատիս խան.

38

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՒԺԻ—ԿԱՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ—Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս գեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱՒ ԴԵՂԻՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անգամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ առնական դիւթերու կորուստէն յառաջեկած ամեն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ գծուարամարսութիւնը, ջղային եւ որտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամունց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները։ Ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառամբ. Կը կասեցուցնէ կենսական դիւթերու ուժ եւ կորուստ որ յառաջ եկած է ուժ. եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութիւնն եւ ասոր հետեւանաց մէջ այս գեղին ազդեցութիւնն անմրցական եւ մեծագոյն է։ Մեխանիզմութեան զգացումներն եւ ախտանիշը կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ ՖՈՍՖՈՖԻՆԸ ջղային հլութ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'ստեղծէ, որեան մէջ մուծանելով կենսական եւ լեկտրական տարրը, փոխարէն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Առնական կորովը կը կենդանացուցնէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մարդին տալով հաւասկու եւ առոյգ առողջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Աւորժանամ է, կը զարթեցնէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առողջութիւն մ'ուղարկէ ուղեղին, ջղային գրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը անտնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային գրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յաջողութիւն կը կատարուի։ Գործածողներ եւ կորուստներ եւ բարդութեան զգացմամբ մը ոչ վարժութիւնն հիւանդը շատուց ի վեր։ Մարդոցութիւնը վերանորոգուած է։ Աւորժանը հրաշալի կերպով կ'աւելցնայ։ Ուժաց պաշարներ կանանաւորապէս կը կատարուին։ Քունը կը լլնի հանգարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'ունի լենայ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը շողշող կը լլնին, մարմնոյ պոյծաւ եւ առոյգ գոյն մը կ'առնու, մարդը այլ կ'ստանան։

Զգուշացէք ասոր նմանութիւններն էն։ Ֆոսֆոր Լալորի Ծմարիտ Ֆոսֆոֆոնիզը պարունակեալ է մեծ շրջանուն մէջ որ բրիտանական կառավարութեան գրասենը կը կրեն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England. Ամեն գեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բազմաթիւ վաճառաւոր եւ թասակաւոր կեղծիք։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով,
Մ. ԷՍՊԱՐԻՆՆ ԳԱՐԻԱՆԱՆ
601 Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վալվոտա, պահակատնոցին քով, Կայսրան Թրամուէյիցէ, 95 եւ 97։

ԵՌԱՑԵԱԼ ԱՆԹԻԲԻՈՒՆ

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԵՐՈՒ, ԾՈՎԷ ԲՈՒՆՈՒԵԼՈՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ ԻՆՖԼՈՒԷՆԱՅԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Ասիա Գառապոնիքը կը փարատէ դեղին գործածութեան յառաջ բերած խիթերն և որտի խառնուքը։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. ԻԲԱՐԻԳ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՇԱԲԱԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՅՈՒՏ ԻՒՂ

ԻբՓՔՓԷԿ ԳԼ ՀԱՎ Ե ՍԱԳՈՅՆ

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ,
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ անորժահամ է

Մորիւ ձկան հուտ իւղի բոլոր յատկութիւններն զուտ հրաֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզածութիւնը

Բժիշկներն ընդունուած է, անորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԵՐ ԵՒ ՀԻՐԱԼԻ 852

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր քաղաքութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքագրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Քան տարուան յաջողութիւն Լիսաբոն, Լիմերիկա, ի Ֆրանկֆորտ, Լիսաբոն և Լեգիպտոս—Շարադրամ 1885ի Անվերջայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նեսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մէլբուրնի և Պրուքսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 18.3ի Վիեննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պիգրքն է։—Շատ բժիշկներ կը յանձնարարուի իրը զգուշական գարմանական մաքնոյին երկիրներու տեղերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոյրերայ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանգարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխաւ ցաւը, գ խաւ պոյսոյ, ջղային ցաւն և մելամաղութիւնը։

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ պիգրքներէն և ամէնքներէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իրը ախորժակբեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, Լէյմի ջրոյ և խաղողի հիւթ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշաբարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՊՈՒԼՈ ԲԼԷՔԹԻԼ 852

ՀԱՋԻ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԻ, ՀԱՐԲՈՒԹԻ, ՃՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՑՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

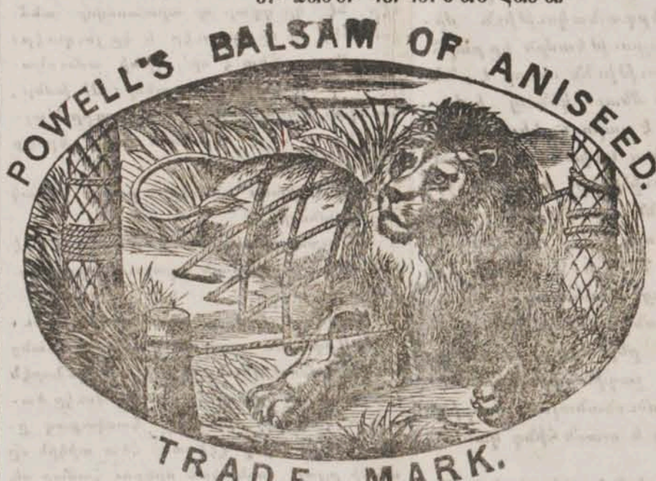

Շնչափողի եւ թուչափողի հիւանդութեանց գէմ իբր ապահով գարման այս գեղին վայելեալ համբաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զոր Պ. Լուսէլ Կ'ստանայ անոնցմէ որք գործածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

ԻՆՔՆԱՌՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Մաքիւօզ հաչակաւոր երգչուհին, ասպէս կը գրէ. «4 Յունուար 1890— Ուրիշցեալ.. կը հարցուցնէք թէ ինչպէս զերծ մնացի ինֆլուէնցայէն, թէ որպիսի գաղանիքով կրցայ ոյժքան փայլուն վիճակի մէջ պահել ձայնս։ Բանմ. մխիթարի գործածութեամբ. Բուսուի ի Պաղատ՝ օր Անիզոսը կոչուած գեղով։ Այս հաճեմ։ գաղտնի կանանաւոր գործածման կը վերադրեմ՝ ամբողջ գաւառ ազատարար յաջողութիւններէ զերծ մնալս, որով կրցայ ի գերեւ չի հանել հաստատութեան յոյսերս։ Գործածեցէք ուրեմն Բուսուէլի այս ապիսանին. անհրաժեշտ պիտի բուժել զձայն։ Ձերդ Մաքիւա Ռօզ Մէլբլէնսն

Կը վաճառուի ամեն դեղատանց և արատեսակ դեղարան վաճառականաց քով։ 1 շիշին 1½ բէնսի, 2 շիշին 3 բէնսի և 11 շիշին։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՍ ԲՈՒՌԷԼԻ, 4, Ապիոն Բէյէյ, Պլաքֆրիարս բրամ, Լանտան։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով.
601 Մ. ԷՍՊԱՐԻՆՆ ԳԱՐԻԱՆԱՆ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վալվոտա, պահակատնոցին քով, Կայսրան Թրամուէյիցէ, 95 և 97

ՈՍԿԵԱՑ ԵՒ ԱՐԾԱԹԵԱՑ ՎԵՑ ՄԻՏԱԼՔ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄԸ ՊԱՏՈՒՈՑ ՎԿԱՅԱԿԱՆ ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

1872 ՓԱՐԻԶ

ՏԻԻՌԱՆԻ ԳԻՆԻ 852

Ֆրանսացի և օտար բժշկաց 4,000է աւելի ներբողից վկայութիւնք կ'ապացուցանեն ազդեցութիւնն այս գինիին, որ Ալիքանթէի գինիին չափ ախորժահամ է։

Կ-ԱՐ-ՐԻ Ե ՀՐՈՅՆՈՅԻԼԷ ԵՐԻԼԷԳԵ Կ'ԱԵԼՅՈՒ ԷՆԵՐԳԻԱՆ Ե ԿԸ ՓԻՐԱՅՆԷ ՄԱՐԴԱՐԻՆԸ

Կեդրոնատեղի՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՒՌԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՓՈՒ, ՁԷԼԱԼ-ՊԷՅ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՈՐՈՇ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած այն վաճառատուն, որ առ ինքն ուշադիր յանձնարարութեանց փութանկոչ կատարմամբ և գաւառաց հետ հաստատած բազմաձիւղ յարաբերութեամբքն արդէն մեծ հաչակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հաստարակութեան համարումն, վերջերս ճաշակեալ բնել տուած է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակէ ազնիւ ու գերընտիր թէյեր, ինչպէս նաեւ այլ ապրանքներ մեծութեամբ և ձեւերով նկարազարդ տուփեր (բանալիներովն հանդերձ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդիսին մէջ արժանացած են առաջին կարգի մրցանակի եւ գեղարուեստական մէյմէկ հրաշակերտներ կրնան համարուիլ։ Ի միջի այլոց մեր արդէն յաճախորդաց իրը նպաստաւոր եւ ծառայեցուցիչ գերազանցեալ առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այլեւս պատիւն ընող ամեն կարգի անձինք անհրաժեշտ գոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և ժամուցեալն ինչպէս նաեւ ամենուն առթիւ բերուած թէյերու ճաշակաբարութիւններէն։ 199

HUILE DE HOGG

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդեցութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջիցհիւանդութիւն, հազ, բրուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռացումներ. մարթի հիւանդութիւնք, սրբեան, սպիտակ գաշտան, ընդհանուր տկարութիւն։ Նաև տկար և փափկակազմ տղաքներու զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Զգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահասիրական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբրեւ թէ անոնցմէ աւելի ազդութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշբանի չեն ճաշացեր բայց միայն ստամոքսը ընդդուանցն զզուելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու տպահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շերտով կը ծախուի։ Պահանջել Հօկի անունը և Բարիզի բժշկական Ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լ. ըսիէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի։ Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ 1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մարթի ձկան բնական իւղի շերտուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառաւարութեան կնիքն պիտի գտնուէ։ ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն դրեցարանի նշանը։ ընծրուէ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ Մ. Գ. ՏՐԱՄՊԱՅԻՆ, Գալատա

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԳԻՒԲ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԱՀ ՊՐԻԹԻՇ ՐԻՊԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուկ մուճակներն, որք իրենց վրայ իրարու նման կչիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն չինուած են կ...ա բէրէտով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուկ մուճակները կը դիմանցնեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կչիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիթի կ պատկերը դրոշմուած է իրարու նման։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուհ աղա Տէմիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութն և բոլոր քաուչուկ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գարու, Գոճաման Օղլու խանի Ճորճի Կիարոլի թիւ 13 մթերանոցը։ 167

La Maraviglia

ՍԱՐԱՎԻԼԻՈՍ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ասենա կը ընդունի խորհուրդներն և ամենայն կերպով յաջողիչ ամենայն ապիներու կ'անհետացնի ծակի նշանները, ցաներն, արեան թարած այրուածքը և այլն։

Դէմքի կուսայ երիտասարդութեան ամէն հրապարիներու դեղերի սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, Ծիրանաբերքեան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Իսմէնեան Գարուանս, Գալաթիա, ներ քանք գալատրրմ, Վալվոտայի քով։—Սեղմերին զգուշանալու համար, գիտել միայն մթերանոցին։ 33

ՄԱԳԴՈՆԻ

ԿԻՍԱՀԻՊԼԸՐ

ՀԱՆՐՈՒՅՑԻՆ ԲՆԱԿԱ ՁՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂՄԻՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ՁՈՎԱՐԱՐ ՔՄԵԼԻ

Հալեցու, խոշտիրի բորբոքմանց, ստամոքսի և ուղեց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 604

Կ ԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Զարմանալի Պէօյուք Միլլէթ խան, միջնադարեան թղթատարաստան վրայի յարկը, և ի Զմիւռնիա Էվանկէլիքի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մէջ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումմ մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պէլճիական ընդերքներ զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որոնք են օժտի համար ամեն տեսակ ճարմանդներնը, քանուած, կիսազգեստ, քայլքու, քորսէ, թաշկինակ, սեղանի պատրաստ, յամառ հաց, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռացումներ. մարթի հիւանդութիւնք, սրբեան, սպիտակ գաշտան, ընդհանուր տկարութիւն։ Նաև տկար և փափկակազմ տղաքներու զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց ուրբորգաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու չքեղութեամբ յարմնեալ են։

Յաւելում մի ըրած է նաև ապարուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է այնքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրարդրին։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամեն տեսակ զգեստներ բաղթներ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծախուին մեծ և փոքր քանակութեամբ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՁԿԱՅ 188

ՊՈՒՏԱԲԷԹԻ ՄԱՔԲՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յաւանջիմանութեան, մրցման կարողութեան եւ արտաքնեան մեծ միաբանացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին գարուոյ նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մանրաբերկան տնտեսչրոց համար։

Այս աղբիւրը մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի եռին ոսկեայ եւ արծաթեայ մետալներով. բայց ասի բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդուութեան և անուշաբերութեան զարմանալի խառնուրդութեան համար։

ՅՈՒԱՆՆՈՒԹԻՒՆ ԶԷՆ աղբիւրը վերջերս դրաստուած է։ արիգի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանոնի համաձայնաւոր Լբնարն-Հոսբիթալ հիւանդանոցն. բաց ասած, այս ջուրն արգէն առաջին փոր ձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ անբարկներ ձրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մեծ բանաստեղծներու, գլխաւոր գեղատանց և Պուտապէշի գրասենեակին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնելու համար, խնդմարեալ է վր փնտռել «Ֆրանսուա-Յոզէֆի մարքրոպական» գիր մ'ին նշանս որ կը գտնուի ամեն շիշերուն վրայ։

ԱԲԲՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

FRANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱԲԷԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Բնական կերպով ընդունուած է իւր անվրէպ ազդուութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ԴԱՒՈՒՈՒ

Հ. տասի Տ. և Ս. Մէկիրի և Ս. Քրիգի ակս՝ Պոլիս, Ս Գասդարիատէս և Ա. Թիքնա՝ Գալաթիա, Ճ. Քանդոյ՝ ի Լեր. Թուրքիոյ համար գործակալն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, ի Պոլիս։ 34

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մ-ՐԷԼԷ-ՈՒ Ե ԲՐԻՒՆ ԴԷՔ-ԿՈՆՈՒՐԻՒ ԲԱՆԵՂ

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաֆուտ երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէպտեմբերի որ գեկտ. 10ին Մարսիլիայէն և դեկտ. 16ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւնէ Աբդին որ պիտի մեկնի դեկտ. 13ին։

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղղէ Ե-ՐԷ-ՈՒՎՈՐԷՆ

Նաւուղղէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեցէք առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւսէք
21 Մոմհանէ փողոց, Թիւ 14

Աւագանատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՈՊԱՐՈՒԹԻՒՆ ՈՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ